

**Megfelelés az elektronikus információszabadság törvény követelményeinek
2007-2008**

Eötvös Károly Közpolitikai Intézet

[Kutatók: Szigeti Tamás, Szoboszlai Judit, Vissy Beatrix]

Tartalomjegyzék

I A közhatalmi szervek honlapjainak monitoring vizsgálata.....	3
I.1 Tapasztalataink a közzétételi listák adataival kapcsolatban.....	4
I.1.1 Szervezeti és személyzeti adatok.....	4
I.1.2 Tevékenységre, működésre vonatkozó adatok.....	4
I.1.3 Gazdálkodásra vonatkozó adatok.....	7
I.2 A honlapok technikai elérhetősége, felépítése, naprakésztsége, struktúrája.....	7
I.3 Egyéb, közérdeklődésre számot tartó adatok.....	9
I.4 Idegen nyelvű közzététel.....	10
I.5 Összefoglaló értékelés, kiemelkedő és rossz gyakorlatok.....	11
II Közérdekű adatkérések a közhatalmi szervektől.....	12
II.1 Az adatigénylésekre vonatkozó, az adatvédelmi törvényben rögzített határidő betartása.....	13
II.2 Idegen nyelvű adatkérések.....	13
II.3 Egyes igazgatási szervek.....	14
II.4 Összefoglaló értékelések.....	17
II.4.1 Kiemelt közhatalmi szervek.....	17
II.4.2 Minisztériumok.....	18
II.4.3 Kormányhivatalok, központi hivatalok, autonóm jogállású szervek.....	20
III Összegezés és tapasztalatok a központi szervek vizsgálata alapján.....	22
IV A megyei önkormányzatok és a megyei jogú városok honlapjainak monitoring vizsgálata.....	24
IV.1 Tapasztalataink a közzétételi listákkal kapcsolatban.....	24
IV.1.1 Szervezeti és személyzeti adatok.....	24
IV.1.2 Tevékenységre, működésre vonatkozó adatok.....	26
IV.1.3 Gazdálkodásra vonatkozó adatok.....	29
IV.2 A honlapok technikai elérhetősége, felépítése, naprakésztsége, struktúrája.....	31
IV.3 Egyéb, közérdeklődésre számot tartó adatok.....	33
IV.4 Idegen nyelvű közzététel.....	33
V Közérdekű adatkérések a megyei önkormányzatoktól és a megyei jogú városoktól.....	34
V.1 Az adatigénylésekre vonatkozó határidő betartása.....	34
V.2 Az egyes megyei és települési adatszolgáltatások.....	35
V.2.1 Megyei önkormányzatok.....	35
V.2.2 Megyei jogú városok.....	37
VI Összefoglaló értékelés a megyékről és megyei jogú városokról.....	39

A kutatásról

Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet (*Intézet*) 2007. márciusától szeptemberig ötvenkét közhatalmi, illetve közfeladatot ellátó szerv, majd 2007. októbere és 2008. februárja között húsz megyei önkormányzat és tíz megyei jogú város honlapjának vizsgálatával és a szervekhez eljuttatott közérdekű adatigénylésekkel igyekezett feltérképezni, hogy a közhatalmi szervek milyen módon tesznek eleget az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény rendelkezéseinek. A vizsgálat célja, hogy feltárja a törvény és az abban foglalt szabályok jelenlegi megvalósulási szintje kellőképpen hozzájárult-e a közigazgatás átláthatóvá tételéhez és elszámoltathatóságához, segítette-e a közhatalmi szolgáltatások hatékonyabbá válását.

A kutatás, bár elsősorban a törvény által megfogalmazott követelmények számonkéréséből állt, szükségszerűen szubjektív értékelést is tartalmaz. Nem a rossznak vagy gyengének minősített gyakorlatot állítjuk pellengérré, sokkal inkább szeretnénk a kiemelkedően jó példákra rámutatni, és felhívni a figyelmet a ma alkalmazott közzétételi gyakorlat legfontosabb hiányosságaira, ez ugyanis sokkal fontosabb és célravezetőbb a gyakorlat alakítása szempontjából. A kutatás során, ha kritikát fogalmaztunk meg, azt mindig a kutatás adott időpontjában elérhető honlapok tartalma alapján tettük. Az a legnagyobb örömünkre szolgál, ha az általunk megfogalmazott kritika mára már nem állja meg a helyét, mert a honlapok adattartalma bővült, és a hiányosságok pótlására sor került.

I A közhatalmi szervek honlapjainak monitoring vizsgálata

A honlapok vizsgálata során az Intézet munkatársai három vizsgálati szempontot érvényesítettek. Egyrészt valamennyi szerv esetében vizsgáltuk, hogy azok a törvény által kötelezően közzéteendő adatokat, az úgynevezett közzétételi listákon szereplő adatokat megfelelő módon nyilvánossá teszik-e. Másrészt vizsgáltuk a honlapok elérésének, felépítésének, működésének technikai feltételeit, az adatok naprakészségét, és azt, hogy a gyakorlatban a honlapok mennyire alkalmasak a gyors, pontos és naprakész tájékoztatásra. A harmadik vizsgálati szempont alapján azt figyeltük, hogy a törvény következtében nem csupaszították-e le a közhatalmi szervek adat-közzétételi gyakorlatukat csupán a közzétételi listákon szereplő adatokra, vagyis azt, hogy a kötelezően közzéteendő adatokon túl milyen egyéb, közérdeklődésre számot tartó adatokat közölnek. A vizsgálódás során mindig kiemeltük az extrém eseteket, a kiemelkedő és példaértékű, valamint a kirívóan elégtelen megoldásokat.

I.1 Tapasztalataink a közzétételi listák adataival kapcsolatban

I.1.1 Szervezeti és személyzeti adatok

Az általános közzétételi lista elsőként a szervezeti és személyzeti adatok feltüntetését kívánja meg az egyes igazgatási szervektől. Ez felöleli a szervvel és annak dolgozóival való kapcsolatfelvételhez szükséges adatkört, saját felépítését, működését, feladat- és hatáskörét, másrészt bemutatja a közfeladatot ellátó szervnek alárendelt más, illetve a szerv által alapított vagy éppen azt felügyelő, ellenőrző szervekkel való kapcsolatát. Általános megállapításként elmondható, hogy ez az adatkör található meg a legteljesebb mértékben, ezen adatok közzétételi kötelezettségének ugyanis még azok a szervek is többnyire eleget tettek, amelyeknél a tevékenységre vagy gazdálkodásra vonatkozó adatok feltüntetése inkább volt formális, mint tényleges.

A szervezetre vonatkozó elérhetőségi adatok szinte mindenhol szerepelnek különböző címszavak (kapcsolat/elérhetőség/kontaktus) alatt. Egyetlen kivétel a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, amelynél ilyen adatokat nem találtunk. Pozitívumként értékeltük a vizsgálat során azt az általános gyakorlatot, hogy a szervek (Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Gazdasági Versenyhivatal) nemcsak a közzétételi listájukon, hanem már a főoldalon is elérhetővé teszik ezeket az adatokat, így az, aki csak egy telefonszámért vagy levélcímért látogat az oldalra, azt pillanatok alatt meg is találhatja.

Sokkal nagyobb hiányosságokat mutatott a szervezeti felépítéssel kapcsolatos vizsgálat. A legtöbb szerv szervezeti ábrán keresztül ugyan bemutatja felépítését, a különböző egységek feladatait azonban sokuknál nem ismerhetjük meg (Bányászati és Földtani Hivatal, Köztársasági Elnöki Hivatal), vagy megismerhetjük ugyan, de csak a szervezeti működési szabályzatból. Még több szerv marad adós a szervezeti egységek vezetőinek nevével, beosztásával, illetve elérhetőségi adataival.

A közfeladatot ellátó szerv felettes, illetve felügyeleti szervének, ennek hiányában a közfeladatot ellátó szerv felett törvényességi ellenőrzést gyakorló szervnek a megnevezése, elérhetőségi adatai a vizsgált szervek többségében feltüntetésre kerültek. Azoknál a szerveknél, amelyeknél ezek az adatok nem értelmezhetőek, jó megoldásnak tartjuk, ha ezt kifejezetten a látogató tudomására hozzák, példaként említve az Állami Számvevőszék gyakorlatát.

I.1.2 Tevékenységre, működésre vonatkozó adatok

A tevékenységre, működésre vonatkozó adatok körében a szervek feladatát, hatáskörét, alaptevékenységét meghatározó alapvető jogszabályok hatályos szövegei általában megtalálhatóak a honlapokon. Pozitív példa a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, ahol a honlapon fellelhető jogszabályok között keresőprogram segítségével lehet keresni. Ezzel ellentétben a Pénzügyminisztérium alig tesz közzé jogszabályt. Nem kielégítő azon honlapok gyakorlata sem, amelyek csak a szervezetre vonatkozó jogszabályok listáját közlik – normaszöveg nélkül, amennyiben nem található link valamely, a hatályos jogszabályszöveget tartalmazó oldalra. A leggyakoribb hiányosság – a vizsgált szervek 20-30%-ánál – a szervezeti és működési szabályzat, illetve az ügyrend hiánya.

A feladatkörrel, tevékenységről szóló tájékoztatót a szervek egyharmada vagy egyáltalán nem, vagy csak egy nyelven teszi közzé. Komoly hiányosság, hogy az angol verzió a legtöbb esetben nagyon rövid, vagy egyáltalán nem áll rendelkezésre, például a Pénzügyminisztérium, az Igazságügyi Hivatal esetében. Az angol nyelven kívül más idegen nyelven csak egy-két szerv teszi közzé a szervezetére vonatkozó tájékoztatót (ilyenek az Országos Rádió és Televízió Testület, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség).

A hatósági ügyekre és a közszolgáltatásokra vonatkozó tájékoztatók megfelelő közzététele neuralgikus pontoknak minősíthetők. Kevesebb, mint a szervek 10%-a tett eleget ebbéli kötelezettségének (például: Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal, Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség, Országos Egészségbiztosítási Pénztár). Problematikus, hogy azon szervek esetében, melyek nem követik a jogszabály által előírt közzétételi tematikát, nem is derül ki minden esetben, hogy lenne-e egyáltalán közzéteendő adatuk (erre példa a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium). Ezzel ellentétben van olyan eset, ahol egyértelművé teszik az adat hiányát (Állami Számvevőszék, Legfőbb Ügyészség). Magunk ezt tekintjük helyes gyakorlatnak. Nagyon gyakori, hogy a honlap különböző pontjain találhatóak meg az egyébként logikusan összetartozó információk, úgymint az eljárási rend és az eljárási díjak. Ezáltal a felhasználó nehezen igazodik el a rázúduló információk között. Azon oldalak közül, amelyek adatot egyáltalán közzétettek, leggyakrabban az ügymenet és a tájékoztató hiányzott. Jó megoldásnak értékeljük, ha a honlapról letölthető nyomtatványhoz ingyenesen letölthető olvasóprogramot is ajánl a szerv (Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatal). Kiemelendő, hogy a minisztériumok különösen rosszul teljesítettek a hatósági ügyekkel és a közszolgáltatásokkal kapcsolatos közzétételeknél (nagyon hiányos a Külügyminisztérium, a Pénzügyminisztérium, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium honlapja e tekintetben.)

A legtöbb honlapon nem teszik egyértelművé az adatbázisok, nyilvántartások létét, illetve az ezekre vonatkozó információkat. Ebből következően a legnagyobb probléma az, hogy nem derül ki egyértelműen, van-e egyáltalán személyes adatokat nyilvántartó adatbázisa az adott szervnek. Azon honlapok, amelyeken közzétesznek nyilvántartást vagy adatbázist, azt hiányosan teszik meg: a hozzáférés módja, a másolatkészítés költségei, a nyilvántartások azonosítói csak ritkán találhatóak meg. (Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága) Gyakori, hogy üres linkek találhatóak a nyilvántartások, adatbázisok címszó alatt (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium).

A nyilvános kiadványok kezelése általában megfelelő. A legtöbb szerv közvetlenül is letölthetővé teszi ezeket a honlapjáról.

A testületi szervek esetében ritkán találtunk értékelhető adatot a döntés-előkészítés rendjéről és az állampolgári közreműködésről. A jegyzőkönyvek hozzáférhetősége az Országgyűlés Hivatala honlapján a legátláthatóbb, legátfogóbb. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy a kutatás időpontjában az 1998-2002 ciklus adatai nem voltak elérhetők.

Általánosságban megállapítható, hogy a jogszabálytervezetek a legtöbb esetben megtalálhatók a honlapokon. Ezzel kapcsolatban jó megoldásnak ítéljük az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium gyakorlatát, melynek honlapján csoportosítva kereshetők a korábbi és az aktuális tervezetek, dokumentumok; az Oktatási és Kulturális Minisztérium külön jelzi a jogszabály-tervezetek egyeztetésének menetét is.

Pályázatok menüpont majd mindegyik szerv esetében található. Ugyanakkor a túlnyomó többségük nem tesz említést a kiírt pályázatok eredményeiről, illetve az eredmények

indokolásáról. Sok helyen ömlesztve találhatóak meg a pályázati hírek, melyeknél keveredik a kiírás, az eredmény és az indokolás (ilyen például az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala).

Az alaptevékenységgel kapcsolatos vizsgálatok, ellenőrzések nyilvános megállapításai nagyon hiányosak, vagy egyáltalán nincsenek. A Honvédelmi Minisztérium esetében semmilyen adatot nem találunk ellenőrzésekre, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, a Külügyminisztérium csak felsorolja azokat, de egyéb használható információt nem közöl. A közzététel hiányát egyrészt azért ítéljük jelentős problémának, mert az ellenőrzési adatok közzététele éppen a szervezet működésének átláthatóságát, az azzal szemben megfogalmazott kritikának és a javításra szoruló elemeknek a nyilvánosságra hozatalát jelenti. Így az ezen információt keresőnek oka van azt feltételezni, hogy a szervnek az ellenőrzésekkel kapcsolatban jelentős 'takargatnivalója' van, vagy pedig azt, hogy nem zajlottak le ilyen típusú ellenőrzések, ami még annál is súlyosabb, mintha azok jelentős hiányosságokat tártak volna fel. Másrészt több esetben olyan ellenőrzésekről van szó, melyek bizonyosan megtörténtek, és azokról az Állami Számvevőszék honlapjáról tájékozódni lehet.

A kapacitás, hatékonyság, feladatellátás mérésére szolgáló mutatók, értékük, időbeli változásukra vonatkozó információk a másik nagyon fontos szempont, de ezen adatok szinte egyáltalán nem szerepeltek a honlapokon. A szervek mintegy 10%-ánál találtunk a költséghatékonyság növelésére vagy takarékosagra vonatkozó információt (Állami Számvevőszék, Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete). Ez azonban csak egy gazdasági hatékonyságot mérő mutató, nem a szerv feladatának ellátását minősítő adat. Megjegyezzük, hogy ezen adatok nagy része az üvegseb-törvény követelményei alapján került fel a honlapokra. A leginkább megfelelő megoldás az, amikor egy szerv az ügyszám-statisztikáját (Országos Egészségbiztosítási Pénztár) vagy az elégedettség-mérés eredményeit (Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság) közzétette. Összességében megállapítható, hogy a hatékonyságra vonatkozó adatok közzétételére vonatkozó kötelezettséget a legtöbb szerv nem teljesítette.

A szervek közel fele egyáltalán nem rendezi a közérdekű adatok igénylésére vonatkozó szabályozást, az illetékes felelős nevének, elérhetőségének és az igénylés rendjének bemutatását. Kiemelkedően jó ugyanakkor az Alkotmánybíróság Hivatalának és az Állami Számvevőszéknek a részletes tájékoztatása. A szervek egy része megjelöl egy e-mail címet vagy egy telefonszámot, de nem derül ki az adatigénylés rendje (például: Egyenlő Bánásmód Hatóság, Országos Rádió és Televízió Testület). Legjobb megoldást a Legfőbb Ügyészség alkalmazza, ahol a szerv vezetőjének utasítása közzétételével minden információ egy helyen megtalálható.

A már korábban jelzett egyértelműség hiánya a jogszabályon alapuló statisztikai adatgyűjtések tekintetében is felmerül: nem lehet tudni, hogy a szervnek van-e jogszabályi kötelezettsége, és ennek ellenére mulasztja el a közzétételt, vagy nincs ilyen irányú kötelezettség. Ebből következik, hogy a szervek kétharmadánál nem lehet releváns információt találni. A fennmaradó szerveknél is felmerül, hogy nem jelöli meg a vonatkozó jogszabályt, ami alapján statisztikát készít, ezáltal keveredik, hogy melyek azok a statisztikák, amelyeket „önszorgalomból”, és melyek azok, amelyeket jogszabályból fakadóan tesz közzé.

Elenyésző kisebbség – 52-ből 6 szerv – közöl közérdekű adatokra vonatkozó kötelező statisztikai adatszolgáltatásról adatokat.

Egyetlen vizsgált szerv sem tett közzé sem közérdekű adatok hasznosítására irányuló szerződési listát (ahol a szerv az egyik szerződő fél), sem a közérdekű adatok felhasználására, hasznosítására vonatkozó általános szerződési feltételeket.

Nagyon kevés szervnél rendezett az egyedi és a különös közzétételi listára vonatkozó adatok közzététele. A legtöbb szervnél nyoma sincs ennek. Némely szerv jelzi, hogy nincsenek ilyen listák (Legfőbb Ügyészség, Állami Számvevőszék). Az Országgyűlés honlapja a legrendezettebb e tekintetben, amely megjelöli a különös közzétételi listára vonatkozó jogszabályt is.

1.1.3 Gazdálkodásra vonatkozó adatok

Általánosságban minden közhatalmi szervről elmondható, hogy a kötelezően közzéteendő adatok közül a gazdálkodásra vonatkozó adatok köre ijesztően hiányos képet mutat. A jogszabályi kötelezés ellenére sem látják a közhatalmi szervek szükségesnek, hogy költségvetésüket, a költségvetés végrehajtását és a beszámolójukat közzétegyék. A gazdálkodási adatok körébe tartozó, a költségvetési szerv foglalkoztatottaira vonatkozó adatok tekintetében azt látjuk, hogy a közhatalmi szervek még értelmezni sem tudták azt a kötelezettséget, hogy a foglalkoztatottakra vonatkozó összesített adatokat bérkifizetési, illetve egyéb illetmény-kifizetési adatokat kellett volna közzétenni. Csak nagyon kevés szerv tudott ezzel a feladattal megbirkózni, ilyenek voltak az Állami Számvevőszék, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, az Egyenlő Bánásmód Hatóság. Ennek a hátterében nemcsak az állhat, hogy a költségvetési szervek egyrészt nem tudtak mit kezdeni ezzel a kötelezettséggel, hanem a magyar közhatalmi szervek ismeretében azt is feltételezhetjük, hogy egyáltalán nem kívánták közzétenni, mennyi foglalkoztatottjuk van, és a foglalkoztatottak illetmény-kifizetési valójában mennyibe is kerülnek havonta, illetve évente az adófizetőknek. Főleg rossz képet vetített volna ez a közhatalmi szervekre a hatékonysági mutatók tekintetében. Ilyen hatékonysági mutatóra vonatkozó adatot szinte egyetlen hivatal esetében sem találtunk.

Kicsit jobb helyzet körvonalazódott a közhatalmi szervek által kötött szerződések, illetve az általuk nyújtott támogatások vonatkozásában. A legtöbb közhatalmi szerv igyekezett annak a kötelezettségnek eleget tenni, hogy az ilyen jellegű adatokat honlapján közzéteszi. E tekintetben kiemelkedő a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, ahol jól strukturáltan jelennek meg ezek az információk. A Köztársasági Elnöki Hivatal egyetlen a gazdálkodására vonatkozó adatot sem közölte, az ide vonatkozó közzétételi adat-kategóriákat egyszerűen üresen hagyta. Más szervek esetében olvashatunk ugyan egy időpontot, amelyre az adatok „elméletileg” feltöltésre kerülnek, csakhogy ezen időpont már régen lejárt, és az adott kategória alatt adattartalom még mindig nem olvasható (Oktatási és Kulturális Minisztérium). A személyzeti adatokra vonatkozó adatközlési kötelezettségének kizárólag az Állami Számvevőszék tudott majdnem megfelelően eleget tenni. Ez a hiányosság azért is különösen aggasztó, mert az adatvédelmi törvény 19. §-a különösen kiemeli a közhatalmi szervek azon kötelezettségét, hogy gazdálkodásuk, illetve az általuk kötött szerződések, vagy az általuk nyújtott előjogok tekintetében tájékoztatniuk kell az állampolgárokat, vagyis ezen adatok kiemelten fontos közérdekű adatoknak minősülnek, amelyek tekintetében a lehető leggyorsabb és leghatékonyabb adatszolgáltatást kell lehetővé tenni.

1.2 A honlapok technikai elérhetősége, felépítése, naprakészsége, struktúrája

A közérdekű adatok megismerésének záloga, hogy az adott honlap könnyen fellelhető, mindig elérhető, felülete egyszerűen kezelhető, átlátható és a tapasztalatlanabb internetezők számára is nehézségek nélkül böngészhető legyen. Az a tapasztalatunk, hogy számos honlap mind

technikailag, mind esztétikailag magas, illetve kiemelkedően magas színvonalú oldalakon biztosítja az adatok megtekinthetőségét (a teljesség igénye nélkül: Országgyűlés Hivatala, Legfőbb Ügyészség, Központi Statisztikai Hivatal, Országos Rádió és Televízió Testület, Állami Számvevőszék, Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, Országos Egészségbiztosítási Pénztár, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium). Sajnos azt is meg kell állapítanunk, hogy vannak szervek, melyek még a minimálisan elvárható szintet sem közelítik meg; honlapjuk zavaros, nehezen kezelhető, rosszul strukturált, és teljes összevisszaságot, rendezetlenséget tükröz (Pénzügyminisztérium, Külügyminisztérium). Fontos azonban itt megjegyezni, hogy a „dizájn” soha nem előzheti meg a törvény szellemének szem előtt tartását, tehát minden szervnek ügyelnie kell arra saját honlapja kialakításakor, hogy azt csak olyan mértékben varázsolja szebbé, modernebbé, amely még az adatokhoz való hozzáférést nem bonyolítja. Ezzel a jelenséggel találkozhatunk például az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium honlapján, ahol sok közérdekű adat úgynevezett 'banner'-ök (kicsi, színes, olykor villogó, zászló alakú kockák) alatt futnak, melyek sokkal inkább emlékeztetnek valamilyen reklámtáblára, mint közérdekű adatokat takaró linkre. Ez a megjelenés meglátásunk szerint csak a versenyszféra honlapjainál előnyös.

A túlságosan apró betűk alkalmazása sem tanácsos, mert nem minden böngészőnél lehet növelni a betűméretet (Mozillával igen, Explorerrel nem), így vannak oldalak, melyek a gyengén látók számára olvashatatlanok eredeti verziójukban (például: a Közbeszerzések Tanácsa honlapja). Legalább ennyire fontos a betűszín – háttérszín kontrasztos kiválasztása, mert nem túl felhasználóbarát párosításokkal is lehet találkozni (például: az Országos Rádió és Televízió Testület világoskék alapon valamivel sötétebb kék írás).

Az eligazodásban sokat segíthet az a több honlapon is (például: Honvédelmi Minisztérium, Alkotmánybíróság) alkalmazott megoldás, hogy végigvezetik, és nem hagyják "eltévedni" a látogatót az adatok között, mivel az egész tartalmat mindvégig olvashatóvá teszik az egyes lapok megnyitásakor a bal, illetve jobb oldali sávban. Külön említést érdemel a Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatalnál található felmérés, amelyben arról kérdezik a honlapra látogatókat, hogy sikerült-e a keresett információt megtalálni az oldalukon. Ezt, akár mint legjobb gyakorlatot, követésre ajánljuk másoknak is. Bár sok más honlap is igyekszik bizonyos tekintetben tájékozódni a polgárok elégedettségéről (hasonló statisztikát készít az Országos Rádió és Televízió Testület), általánosságban azért még mindig elmondható, hogy az állampolgárok előtt nagyon kevés lehetőség áll nyitva arra, hogy elektronikus úton észrevételeket tegyenek a szolgáltatott adatokkal, dokumentumokkal kapcsolatban, pedig az ilyen hozzászólások komoly szerepet játszhat(ná)nak egy honlap minőségi fejlődésében.

A honlapok egy részében a közadat-kereső nem adja ki a szervek honlapjait sem intézményi, sem téma szerinti kereséssel, ami jelentős mértékben megnehezíti a rosszul indexált szervek gyors megtalálását. Erre példa a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, amelynek honlapját „bányászat” szóra csak 78. (!) találatra adja ki a Google keresőprogram.

Ami a honlapokon belüli keresést illeti: a szervek több mint 90%-a biztosít egyszerű keresési lehetőséget a honlapján (a maradék 10%-ban olyan szervek is vannak, mint az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium vagy a Külügyminisztérium), de csak a szervek töredékénél található részletes, összetett keresőfunkció (ilyenek az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, az Állami Számvevőszék honlapjai). Az adatvédelmi biztos honlapján van ugyan keresőfunkció, de szinte használhatatlan. Bizonyára sokat növelné az is a keresés hatékonyságát, ha minden honlap működtetne szűkített keresőket is, ennek hiányában ugyanis csak a teljes honlapon kereshetnek a látogatók.

Nem egyszerű megállapításokat tenni a honlapokon szereplő adatok naprakészségével kapcsolatban. Nagyon sok oldalon ugyanis nem kerül feltüntetésre az adatok legutóbbi

frissítésének dátuma, csak a hírekből, aktuális közleményekből következtethetünk arra, hogy a honlap folyamatosan frissített, karbantartott. Követendő példaként említjük itt az Állami Számvevőszék gyakorlatát, a szerv ugyanis következetesen feltünteti a közérdekű adatok frissítésének idejét minden egyes megjelenő oldalon. Különösen nagy jelentősége van ennek a jogszabályok közzétételénél. Azoknak a szervezeteknek ugyanis, amelyek a jogszabályok teljes szövegét saját oldalaikon teszik olvashatóvá (tehát nem vezetik el a böngészőt magyarorszag.hu oldalra) külön kell figyelniük arra, hogy mindig hatályos jogszabályokat tartalmazzon honlapjuk, és erről csak az adatfrissítés dátumának feltüntetésével győződhet meg a látogató.

Végezetül meg kell említeni, hogy még mindig akadnak olyan honlapok, melyek órákon keresztül (adatvédelmi biztos honlapja), egész napon át (Nemzeti Sporthivatal) sőt akár több napon keresztül (Magyar Tudományos Akadémia) nem elérhetők. A teljesség kedvéért megemlítjük, hogy a Magyar Tudományos Akadémia csak 2008. júliusától esik a törvény hatálya alá. Megdöbbenéssel tapasztaltuk, hogy a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal – szerencsére egyedülálló módon – még mindig nem rendelkezik saját hivatalos honlappal.

1.3 Egyéb, közérdeklődésre számot tartó adatok

Az adatvédelmi törvény egyértelművé teszi, hogy közérdekű adat minden, állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő adat, valamint a tevékenységére vonatkozó, bármilyen adathordozón, ide értve terjedelmétől függetlenül minden dokumentumot, rögzített információt vagy ismeretet. A törvény a 12/2004. (IV. 7.) AB határozatot követő törvénymódosításban határozta meg egyértelműen a közérdekű adat fogalmát. A közérdekű adat fogalmán túl az adatvédelmi törvény 19. § (1) bekezdése előírja az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy részére, hogy a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, állami és önkormányzati vagyron kezelésére, felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, magánszervezetek, és – személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

Az elektronikus információszabadság törvényben meghatározott közzétételi listákon túl tehát fennáll a közszerveknél az a kötelezettsége, hogy minden közérdekű adatról, illetve a feladat- és tevékenységi körébe tartozó adatról megfelelően kell a közvéleményt tájékoztatni. A honlapokat abból a szempontból is vizsgáltuk, hogy azok mennyire felelnek meg az adatvédelmi törvény e követelményének, vagyis milyen közérdekű adatokat tartalmaznak a vizsgált honlapok, melyeknek a közzétételi kötelezettségét az elektronikus információszabadság törvény nem írja elő. Az egyéb közzétett adatok tekintetében a közhatalmi szervek két csoportra oszthatók. Az egyik azon szervek csoportja, amelyek mind a szakmai, mind pedig a laikus közönség érdeklődésére számot tartó információkat tartalmaznak a kötelezően közzéteendő adatokon túl. Külön ki kell emelni itt az Állami Számvevőszék gyakorlatát, ahol nagyon jól strukturáltan, szinte az Állami Számvevőszék egész tevékenységét lefedő dokumentumok, szakmai és módszertani útmutatók, tudományos publikációk, működési irányelvek és ellenőrzési tervek jelennek meg. Megfelelő gyakorlatnak tartjuk, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala honlapján olvashatók a bírósági rendszerre vonatkozó statisztikák és beszámolók, az Egyenlő Bánásmód Hatóság

pedig egyéb közérdeklődésre számot tartó címszó alatt teszi közzé valamennyi határozatát, kialakítva ezzel egy nagyon fontos diszkriminációs joggyakorlat meghonosítását.

A közhatalmi szervek másik csoportja egyéb közérdeklődésre számot tartó információk alatt elsősorban a hivatal eseményeivel, a hivatal érdekességeinek bemutatásával, illetve hírekkel, újdonságokkal foglalkozik. Ilyen például az Alkotmánybíróság Hivatala, amelynek oldalán friss sajtóközleményeket, az Oktatási és Kulturális Minisztérium oldala, ahol a legfrissebb kulturális eseményekről, felsőoktatási és közoktatási kérdésekről olvashatunk. A Köztársasági Elnöki Hivatal honlapja pedig részletesen bemutatja a Sándor Palotát fényképekkel, és a jelenlegi, valamint a volt köztársasági elnököket fotogalériával és évkönyvekkel.

Fontosnak tartjuk azt a gyakorlatot, hogy a közhatalmi szervek az interneten keresztül nemcsak e-mail-en, hanem nyilvánosan megjelenő formában is kommunikálnak potenciális ügyfelekkel. Mind a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, mind az Állami Számvevőszék honlapján külön fórum működik az állampolgároktól érkező kérdések regisztrálására és azok megválaszolására. Úgyszintén kiemelkedő gyakorlatnak tartjuk, hogy egyéb közérdeklődésre számot tartó információ alatt a közhatalmi szerv olyan linkeket közöl, amely linkek vagy európai uniós vagy más közigazgatási szervekhez kapcsolódnak, és amelyek igen fontosak lehetnek, ha az állampolgár valamely ügyének intézése céljából keresi fel a közhatalmi szerv honlapját.

Az egyéb közérdeklődésre számot tartó információk körét azért is tartjuk fontosnak, mert az elektronikus információszabadság törvény hatálybalépése nélkül valószínűsíthetően ezen adatok lennének a szerv által közérdekűnek minősített adatok, vagyis sokat elárulnak a szerv önmagáról, illetve működéséről, valamint a működési területére eső egyéb hírekről és eseményekről, mely információk megosztását látja szükségesnek az állampolgárokkal. Ezen adatok köre alapján így az is megállapítható, hogy mely szervek építették fel úgy a honlapjukat, hogy azok minimálisan megfeleljenek az elektronikus információszabadság törvény követelményeinek anélkül, hogy bármilyen lépést tettek volna egyéb információk összeszedésére, illetve mely szervek voltak azok, amelyek ténylegesen fontosnak tartják honlapjuk megfelelő felépítését, és azon a lehető legtöbb információ elhelyezését. Így az egyéb adatok köre alapján megállapítható, hogy a szerveknek igen jelentős része nem választotta azt az utat, hogy csak a kötelezően közzéteendő, a közzétételi listákon szereplő adatokat teszik közzé, általában gazdag a honlapokon megtalálható egyéb adatok köre.

1.4 Idegen nyelvű közzététel

Szinte valamennyi közhatalmi honlapról megállapítható, hogy az idegen nyelvű hozzáférhetőség nagyon korlátozott. Sok honlap esetében egyáltalán nem találtunk idegen nyelvű anyagot, még angol nyelvű anyagot sem, pedig a közzétételi listákon is megtalálható egy esetben az angol nyelvű közzétételi kötelezettség a szerv általános bemutatására. (Igazságügyi Hivatal, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium). Pozitív példákat is láthattunk e tekintetben a Magyar Szabadalmi Hivatal, illetve az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján nemcsak angolul, hanem franciául és németül, a minisztérium honlapján pedig több közép-kelet-európai nyelven is tettek közzé adatokat. A Magyar Szabadalmi Hivatal esetében a többnyelvű közzététel elengedhetetlen, hiszen a multinacionális vállalatok jelentős része előbb-utóbb kapcsolatba kerül a hivatallal. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium esetében pedig alapvető, hogy az itt tanulni kívánó diákok megfelelően informálódhassanak a magyar oktatási rendszerben való részvétel lehetőségéről. Példaértékű a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének honlapja nagyon gazdag angol

nyelvű tartalmával. A legtöbb közhatalmi szervnél, így például az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatalnál az angol nyelvű tartalom rendkívül korlátozott, extrém példákat is találtunk, így például az Igazságügyi Hivatal, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium egyáltalán nem tartja fontosnak, hogy angol nyelven tájékoztasson tevékenységéről.

A kisebbségi nyelven való közzététel gyakorlata elenyészőnek mondható, még azoknál a hivataloknál sem alkalmazzák, ahol egyébként a hivatal tevékenységi köre, mint például az Egyenlő Bánásmód Hatóság esetében a kisebbségi nyelven való közzétételt szükségessé tenné. Nagyon kevés honlap esetében tapasztaltuk, hogy vakok, illetve gyengén látók számára a honlap tartalmát hozzáférhetővé tették volna. (Pozitív példa az Egyenlő Bánásmód Hatóság honlapja)

Álláspontunk szerint európai uniós csatlakozásunk után két évvel alapvető követelmény lenne, hogy a honlapoknak legalább a legfontosabb adatai, és nemcsak a statikus, tehát a szerv bemutatására, hanem annak működésére és a legfrissebb hírekre, információkra vonatkozó részei is megjelenjenek legalább egy idegen nyelven, a jelenlegi gyakorlatot figyelembe véve legalább angolul. Bár a legtöbb szerv esetében van angol nyelvű tartalom, álláspontunk szerint ez nem megfelelő, a legtöbb esetben csak a statikus információkat tartalmazza. Valódi informálódásra az uniós polgárok számára nem ad lehetőséget, és főleg nem tárja föl a szerv működésének mindennapjait, illetve működésével kapcsolatos napi híreket és eseményeket.

1.5 Összefoglaló értékelés, kiemelkedő és rossz gyakorlatok

Az információ után kutató állampolgár számára álláspontunk szerint a legzavaróbb gyakorlat egyértelműen az, hogy a szervek jelentős része nem alkalmazza a jogszabályilag előírt közzétételi struktúrát; a közzétételi listáknak megfelelő adatközlést. Sajnos a honlapok többségén egyáltalán nem található „közérdekű adatok” menüpont. Ehhez kapcsolódik, hogy a jövőben minden szervnek át kellene vennie azt a jó gyakorlatot, hogy azon adatkategóriákat, amelyek számukra nem értelmezhetőek, jelezzék is az adatkeresők számára, így téve világossá, hogy valamely adat nem létezik, vagy azt csak elmulasztották közzéadni (jó példa a Legfőbb Ügyészség, a Nemzeti Hírközlési Hatóság honlapja).

Megtévesztő, hogy egyes honlapokon (Országgyűlés Hivatala) közérdekű adatok vagy információk címszó alatt egészen más, többségében közérdeklődésre számot tartó információk szerepelnek. Ha egy szerv nem veszi át a törvény struktúráját, akkor ez a gyakorlat gyakran egy ömlesztett, kezelhetetlen információáradathoz vezet, mint például a Magyar Energia Hivatal esetében. Előfordul olyan is, hogy rendszertelenül vannak elhelyezve az egyébként összetartozó információk. Erre például szolgál az Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, amely költségvetési adatai egy jelentékeny részét nem a közzétételi listán teszi hozzáférhetővé.

Sokat segíthet az állampolgár eligazodásán, ha van jó honlaptérkép, működő keresőprogram és ha az egyes adatok, lapok frissülését láthatóan, folyamatosan jelzik. Felhasználóbarát a széles kiterjedésű archívumrendszer is (Köztársasági Elnöki Hivatal).

A közhatalmi szervek monitorozása alapján az a sajnálatos tapasztalatunk, hogy éppen a közhatalom átláthatóságát leginkább szolgáló, az egész rendszer valódi kontrolljának a megteremtését, a közhatalmi szervek feletti kritika megfogalmazását lehetővé tevő adatokat – a gazdálkodásra, a szervezeti létszámra, a közhatalmi szervek általi kifizetésekre vagy az általuk nyújtott előjogokra vonatkozó adatokat – a magyar közigazgatásban résztvevő

szervek a mai napig titokként kezelik, azokat erre irányuló határozott jogszabályi kötelezettség ellenére a törvény hatályba lépését követő egy éven túl sem hajlandók megfelelő módon közzétenni. Ilyen hozzáállással a közhatalom valódi kontrollja nem valósulhat meg.

Szintén bírálendő, hogy egyetlen honlap sem tükrözi a valódi esélyegyenlőségért tett lépéseket. A vak és gyengén látó honlapverziók elenyésző számban működnek, kisebbségi nyelveken nem érhető el a közigazgatási szervek. Általánosan jellemző, hogy az idegen nyelvű információszolgáltatás rendkívül alacsony színvonalú. Álláspontunk szerint sem az angol, sem a kisebbségi nyelvekre történő fordítás költségei nem indokolhatják ezeket a hiányosságokat. A tényleges esélyegyenlőség biztosítása, avagy az uniós polgárok számára való megfelelő információadás nem lehet másodrendű a takarékosági célokhoz képest. Nemcsak a magyarul nem beszélők, hanem a magyar közigazgatás, így hazánk esélyeit rontja az, ha igazgatási rendszerünk nyelvhasználata nem képes alkalmazkodni ahhoz, hogy hazánk ma már az Európai Közösség része.

II Közérdekű adatkérések a közhatalmi szervektől

Kutatásunk második szakaszában a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény értelmében adatigényléseket küldtünk a kiemelt közigazgatási szervek¹ és minisztériumok², valamint egyéb kiválasztott szervek³ számára. Az adatkéréseknek egyik része az itt szereplő szervek honlapjain található hiányosságokkal, a másik része az adott szervek gazdálkodásának átláthatóságával, a szerv teljesítményével, működésének hatékonyságával volt kapcsolatos. Valamennyi kérés az egyik kutató nevével jelzett elektronikus levélcímről került elküldésre 2007. július hó 12. napján. Az adatkéréseket igyekeztünk úgy strukturálni, hogy azok naiv kérdéseket tartalmazzanak, olyanokat, melyek azt mutatják, a kérdező nincs tisztában az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény rendelkezéseivel, de aki valamilyen módon alátámasztja, hogy a kért adatokra szüksége van. A kérések másik fele teljesen tudatos adatkérőre utalt, így ezekben hivatkoztunk információszabadság törvény, valamint az adatvédelmi törvény rendelkezéseire. Az adatkérés okát és célját soha nem adtuk meg tudatos leveleinkben. Az igénylésekben három-öt kérdés szerepelt, mindegyik valamely, a honlapon felfedezett hiányossággal állt összefüggésben, erre a levelekben többnyire utaltunk is. Bizonyos szervek számára; így az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságnak, az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak, a kisebbségi ombudsmannak, a Magyar Szabadalmi Hivatalnak, valamint a Miniszterelnöki Hivatal keretein belül működő Magyar Turisztikai Hivatalnak – tehát elsősorban a jellegüknél fogva nem magyar anyanyelvű személyekkel is foglalkozni hivatott hivataloknak – francia, német, angol, illetve román nyelvű adatkéréseket küldtünk. Az ezekre adott válaszok arányát és minőségét a későbbiekben külön cím alatt részletesen tárgyaljuk.

¹ Köztársasági Elnöki Hivatal, Magyar Országgyűlés Hivatala, Alkotmánybíróság Hivatala, Országgyűlési Biztosok Hivatala, Állami Számvevőszék, Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, Legfőbb Ügyészség, Gazdasági Versenyhivatal, Közbeszerzések Tanácsa, Országos Rádió és Televízió Testület

² Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, Egészségügyi Minisztérium, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Külügyminisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Oktatási és Kulturális Minisztérium, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Pénzügyminisztérium, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

³ Egyenlő Bánásmód Hatóság, Nemzeti Hírközlési Hatóság, Központi Statisztikai Hivatal, Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, Országos Egészségbiztosítási Pénztár, Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, Magyar Szabadalmi Hivatal, Magyar Turisztikai Hivatal, Országos Környezetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség, Nemzeti Kutatási és Technológiai Fejlesztési Hivatal

II.1 Az adatigénylésekre vonatkozó, az adatvédelmi törvényben rögzített határidő betartása

Az adatvédelmi törvény 20. § (1) bekezdése értelmében a közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az adatot kezelő szerv az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban tizenöt napon belül tesz eleget. A (6) bekezdés értelmében az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokaival, nyolc napon belül írásban vagy – amennyiben az igényben elektronikus levelezési címét közölte – elektronikus úton értesíteni kell az igénylőt.

A kiemelt közigazgatási szervek közül, egy kivétellel valamennyi betartotta a fenti határidőt. Ezekből a szervektől többségében öt-nyolc napon belül érkezett valamilyen válasz, amely vagy a kérelem áttételéről, vagy annak részleges, olykor teljes megválaszolásáról szólt. Egyetlen hivatal; az Országgyűlés Hivatala nem juttatta el hozzánk válaszát, sem az első, sem az ismételt adatkérésre.

A minisztériumok között a fenti határidő betartásának aránya már jelentősen rosszabb volt. A tizenöt napos határidőn belül csak öt minisztérium; a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, illetve a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium válaszolt. Ugyanakkor e minisztériumokkal kapcsolatban is elmondható, hogy átlagosan a határidő lejártához közeli időben küldték meg válaszukat, mivel a Honvédelmi, valamint az Oktatási és Kulturális Minisztériumtól is a tizenkettedik, illetve tizenötödik napon olvashattunk beérkezett választ. Külön megjegyezzük, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium válaszát több, pontosan három részletben juttatta el hozzánk. Tekintettel arra, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium megindokolta, hogy az adatkérésünkre adott válaszokat miért juttatja el hozzánk több részletben, és valamennyi eljuttatott válasz egyébként az adat megadására vonatkozó törvényi határidőn belül érkezett hozzánk, a kapott válaszokat teljes értékűnek tekintettük. Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium válasza azonban csak a második adatkérésre, a megismételt adatkérést követő második napon jutott el hozzánk.

A központi hivatalok és kormányhivatalok közül kiválasztott tíz szervből mintegy hét válaszolta meg adatkérésünket a határidőn belül. E szervek nagyon rövid idő alatt; általában egy-három napon belül válaszoltak. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy azok a közigazgatási szervek, amelyek nem válaszoltak adatkérésünkre (az Egyenlő Bánásmód Hatóság, a Magyar Turisztikai Hivatal) valamennyien idegen nyelven kapták meg adatkérésünket – angolul vagy franciául –, tehát lehetséges, hogy az adatkérésre vonatkozó válaszadás elmulasztásának oka az adatkérések e speciálisabb formája.

Ugyanakkor fontosnak tartjuk kiemelni, hogy míg az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatósághoz szintén idegen (német) nyelven juttattuk el adatkérésünket, a hivatal e német nyelvű adatkérésre is rendkívül rövid, öt napon belül tudott kielégítő választ nyújtani.

II.2 Idegen nyelvű adatkérések

Tekintettel az adatvédelmi törvény 20. § (7) bekezdésére, amelynek értelmében a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítése nem tagadható meg azért, mert a nem magyar

anyanyelvű igénylő az igényét anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven fogalmazza meg, néhány közigazgatási szerv számára adatigénylésünket nem magyar nyelven, hanem angolul, illetve más nyelveken küldtük meg. A nyelvek kiválasztása nem véletlenszerűen történt, figyelembe vettük, hogy az egyes hivatalok hatáskörébe tartozhatnak kisebbségvédelemmel, esélyegyenlőséggel kapcsolatos kérdések vagy más olyan témakörök, melyek nem magyar anyanyelvűeket is fokozottan érinthetnek. Ennek megfelelően az Országgyűlési Biztosok Hivatalának román nyelven, az Egyenlő Bánásmód Hatóságnak angol nyelven, az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnak, valamint az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságnak német nyelven, továbbá szintén a hivatal feladatkörének nemzetközi jellegét figyelembe véve; a Magyar Szabadalmi Hivatalnak angolul, míg a Magyar Turisztikai Hivatalnak franciául jutattunk el adatkérést.

Az idegen nyelven megküldött adatkérésünkre választ az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságtól, a Magyar Szabadalmi Hivaltól, valamint az Országgyűlési Biztos Hivatalától, illetve az Országos Egészségbiztosítási Pénztártól kaptunk. Említésre érdemes, hogy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár válasza – bár a szerv emiatt elnézésünket kérte – jócskán az előírt határidőn kívül érkezett. Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság a megküldött nyelvnek megfelelően németül válaszolt adatkérésünkre, ahogy azt az Országos Egészségbiztosítási Pénztár is tette, és mindkét szerv valamennyi kérdésre kielégítő választ adott. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal – bár a neki megküldött kérdések nyelvének megfelelően angolul válaszolt kérésünkre –, a levélben feltett kérdések egyikét sem válaszolta meg, csupán tájékoztatta az adatkérőt arról, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal elsősorban szabadalmi és iparjogvédelmi ügyekkel foglalkozó szerv, és a további kérdéseinkkel kapcsolatban is állnak rendelkezésünkre.

Az Országgyűlési Biztos Hivatalának megküldött román nyelvű levélre viszont már angol nyelvű választ kaptunk. Ebben a hivatal adatkérésünk "panaszkénti" iktatásáról és arról tájékoztattott minket, hogy a későbbiekben kapunk majd tájékoztatást. A levélben azt is közölték velünk, hogy a kérésre nem vonatkozik semmilyen elintézési határidő, ami nem állja meg a helyét, hiszen közérdekű adatigénylés esetében a törvényi határidő teljesen egyértelmű, tehát a hivatal tájékoztatása hibás és megtévesztő volt.

Az ígért tájékoztatást végül megkaptuk az állampolgári jogok országgyűlési biztosa jogkörében ideiglenesen eljáró adatvédelmi biztostól magyar(!) nyelven, aki levelében megállapította hatáskörének hiányát, és sajnálva, hogy nem szolgálhat segítséggel, tájékoztattott minket arról, hogy kérésünkkel a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéhez, illetve a kisebbségi ombudsmanhoz fordulhatunk. Átgondolván azt, hogy kérésünket nem közérdekű adatigénylésnek, hanem panasznak tekintették, jóindulattal feltételezzük, hogy a határidőtől csakis ezért tekintett el a hivatal, illetve azt is, hogy az adatkérés megfelelő szervhez továbbítására szintén ezért nem került sor a hivatalon belül. Felmerül bennünk azonban a kérdés, miért nem jut el egy román nyelvű elektronikus adatigénylés a kisebbségi biztost is kiszolgáló Országgyűlési Biztos Hivatalától a vele szervezeti kapcsolatban működő kisebbségi ombudsmanhoz.

II.3 Egyes igazgatási szervek

Az Állami Számvevőszék kutatásunk második szakaszában is bebizonyította, hogy komolyan veszi a jogszabályok előírásait. Nemcsak honlapja példaértékű, minden más, az információszabadság törvény hatálya alá tartozó szerv számára, hanem válaszadása is. Az általunk feltett kérdésre részletesen, konkrét számadatokra és a honlapon megtalálható, az

Állami Számvevőszék 2006. évi tevékenységéről szóló 0705. számú jelentésének oldalára hivatkozva szolgált válasszal. Pedig az Állami Számvevőszéktől olyan kérdéseket kérdeztünk, illetve olyan adatokat igényeltünk, amelyek az egész közigazgatásban a legkényesebbnek minősülnek. Az első kérdés az Állami Számvevőszék feladata ellátásának teljesítésére és kapacitásának jellemzésére vonatkozó, a második a szerv foglalkoztatottainak béren felüli költségtérítésére fordított összesített adatokat igényelte. Mindkét adatkérésre kielégítő, részletes, pontos számadatokat tartalmazó választ kaptunk, amit azért hangsúlyozunk külön, mert többen hivatkoztak arra, hogy a kapacitásra és teljesítményre vonatkozó adatok egyáltalán nem állnak a hivatalok rendelkezésére. Az Állami Számvevőszék példája ezt egyértelműen cáfolja. Hangsúlyozzuk, hogy az Állami Számvevőszék választát az e-mail szövegében feltüntetve, valamint csatolt fájl formájában egyaránt megküldte.

A Gazdasági Versenyhivatalhoz négy adatra vonatkozó kérelmet juttattunk el, tekintettel a honlap hiányosságaira. A kérdések a Gazdasági Versenyhivatal egyes vezetőinek nevére, beosztására és elérhetőségére, a Gazdasági Versenyhivatal irányítása, felügyelete alatt álló szervekre, az Állami Számvevőszék által a Gazdasági Versenyhivatalnál végzett vizsgálatokra, valamint a foglalkoztatottak létszámára és személyi juttatásaira vonatkoztak. A Gazdasági Versenyhivatal határidőn belül ugyan, de igen rövid választ juttatott el hozzánk, mely szerint a kért adatok honlapjukon a közérdekű adatok kategóriában találhatóak meg. Levelükben az adat pontos elérhetőségét lehetővé tevő URL-cím helyett azonban csak a kezdőlapot (www.gvh.hu) linkelték be. Válaszuk továbbá azért sem elfogadható, mert az adatkéréseket éppen a honlapon feltüntetett adatok hiányossága miatt juttattuk el a hivatalhoz.

A Köztársasági Elnöki Hivatalnak feltett kérdéseinkben szintén a hivatal honlapjának hiányosságaira támaszkodtunk, így adatkérésünk a Köztársasági Elnöki Hivatalnál az Állami Számvevőszék által végzett vizsgálatokra, a hivatal feladatellátásának teljesítményére és kapacitására, valamint a hivatal vezetőinek illetményére és rendszeres juttatásaira, illetve költségtérítéseire vonatkozott. Ezen kívül tájékoztatást kértünk a hivataltól arról is, miért nincsenek a hivatal gazdálkodási adatai feltüntetve a honlapon, és miért tér el a honlap struktúrája az információszabadság törvényben megkövetelt közzétételi struktúrától. A Köztársasági Elnöki Hivatal az adatkérésünkre adott igen részletes válaszában kifejtette, hogy a hivatalnál szervezési hibák miatt húzódik el a hivatkozott jogszabálynak megfelelő honlap elkészítése. Válaszunkban arra is utaltak, hogy adatkérésünkkel körülbelül egy időben készült el az erre vonatkozó hivatalvezetői utasítás tervezete, amely az úgynevezett egyedi közzétételi listát is tartalmazza. (A válaszadó hivatalvezető helyettes arról is tájékoztatott, hogy ez a tervezet a válasz ideje alatt az adatvédelmi biztostól volt véleményezésen).

A kérdéseink többségét illetően hasonlóan türelmünket kérte a hivatal, tekintettel arra, hogy az általunk kért adatok vagy még nem állnak a szerv rendelkezésére (ilyenek például a feladatellátására és a kapacitásra vonatkozó adatok), vagy azok rendelkezésre állnak ugyan, de a honlapon csak később tudják őket megjelentetni. Megválaszolták a foglalkoztatottakra vonatkozó adatokról szóló kérdést, ezek az információk időközben fel is kerültek a hivatal honlapjára. Ezekhez a megadott linkek segítségével már az elektronikus levélen keresztül is eljuthattunk.

A Köztársasági Elnöki Hivatal válaszához hozzátartozik, hogy minden adatkérés esetében felajánlást kaptunk arra, hogy amennyiben információkérésünkkel nem tudjuk megvárni a honlap elkészültét, a kérdésünkre vonatkozó válaszokat számunkra elküldik. Azt is hangsúlyozzuk, hogy a Köztársasági Elnöki Hivaltól kapott levélből kitűnik a hivatal készségessége, és a szerv igen részletes magyarázatot adott a jogszabály végrehajtásának elhúzódására is, mivel azonban a magyarázat ellenére sem tekinthettük megválaszoltnak kérdéseinket, ennél a szervnél is megismételtük az adatigénylést. A két adatkérés közötti

időben tehát a honlapra is feltöltötték az általunk igényelt adatokat, továbbá a hivatal ígéretet tett arra is, hogy az információszabadság törvény által megkövetelt, egyelőre hiányzó adatok még szeptember hónap folyamán felkerülnek a hivatal honlapjára. Erre a hiányzó adatok nagyobb részében sor is került, melyről a hivataltól folyamatosan értesítéseket kaptunk. Az oldalra látogatva pedig látható, hogy a hivatal ténylegesen elkészítette az általános közzétételi lista szerinti felbontást, valamint a már említett egyedi közzétételi listával is gazdagította oldalát.

Az Alkotmánybíróság Hivatalától az „Alkotmánybírósági határozatok” című kiadvány hozzáféréseinek módjával kapcsolatos adatot igényeltünk. Ezen túl az Alkotmánybíróság Hivatalának költségadataira, valamint a köztársasági elnök egyik indítványára vonatkozóan kértünk információt. Az Alkotmánybíróság Hivatala valamennyi válasza tekintetében vagy a saját vagy a Köztársasági Elnök honlapjára hivatkozással adott választ, hozzátéve, hogy az alkotmánybírósági határozatokat nem az Alkotmánybíróság Hivatala adja ki, de valamennyi alkotmánybírósági határozat megtalálható a honlapjukon, és az ahhoz való hozzáférés ingyenes. A kapott válaszok tehát részlegesek, a válaszokra irányuló linket pontosan egyetlen esetben sem kaptuk meg. Az Alkotmánybíróság Hivatalának általunk igényelt költségadatai pedig a honlapon nem találhatók meg, bár a hivatal válaszában erre – nem helytállóan – utalt.

A Közbeszerzések Tanácsának elküldött első kérdésünk a döntés-előkészítés rendjére és eljárási szabályaira, második kérdésünk pedig a tanács feladatellátására és kapacitására vonatkozott. Erre válaszul a hivatal megküldte szervezeti és működési szabályzatát, valamint 2005. évi beszámolóját, emellett tájékoztattak arról, hogy a 2006. évi beszámoló még az Országgyűlés elfogadására vár, ezért azt nem áll módjukban továbbítani. A Közbeszerzések Tanácsának ez a válasza azért is különös, mert az Országgyűlés valamennyi beérkezett beszámolót azonnal nyilvánossá tesz. A Közbeszerzések Tanácsának 2006. évre vonatkozó beszámolója is megtalálható és pdf formátumban letölthető a Magyar Köztársaság Országgyűlésének honlapján J/3359-es irományszámmal ellátva, „A közbeszerzések tisztaságával, és átláthatóságával kapcsolatos tapasztalatokról, illetve a beszámolási időszakban végzett tevékenységről (2006. január 1. – december 31.)” címmel. A Közbeszerzések Tanácsának főtitkára levelében a csatolmányokon kívül kitér az általunk feltett kérdésekre, és megválaszolja a tanács ülései jegyzőkönyvének nyilvánosságára, valamint a döntéshozatalra, illetve a döntéshozatalban való esetleges állampolgári közreműködés módjára vonatkozó kérdésünket is; pontos jogszabályi hivatkozásokkal megjelölve.

A Legfőbb Ügyészségtől a bűnözési statisztikákkal, valamint az ügyészi szervezet által vezetett statisztikai adattárakkal kapcsolatos adatkérésünkre pusztán ígéretet kaptunk a későbbi adatszolgáltatásra, azzal a feltétellel, hogy jelöljük meg adatkérésünk célját. A Legfőbb Ügyészség elektronikus levélben adatkérésünk céljának megjelölését részben azért kérte, mert az adatkéréseket a Legfőbb Ügyészség nyilvántartásba veszi, ennek hiányában nincs lehetőségük adatot szolgáltatni. Véleményünk szerint az ügyészség ilyen kérése törvénysértő alapjog-korlátozást jelent. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés indokhoz kötése kiüresíti a szabadságjog alkotmányos tartalmát, melyet az adatvédelmi törvény értelmében bárki célmegjelölés nélkül gyakorolhat. Az ügyészség abban a tekintetben is veszélyes területre lépett, hogy – mint az a válaszlevélben olvasható – az adatkérésekről és azok indokáról nyilvántartást vezet. Ezen intézkedés indokoltsága erősen vitatható, de a jelen kutatás kereteibe nem fér bele az, hogy ennek utána járjunk.

A Magyar Tudományos Akadémia számára eljuttatott adatkérésünk egyik fontos kérdése volt, hogy az Akadémia milyen intézkedéseket tesz az információszabadság törvény rendelkezéseinek betartása érdekében. E kérdésekre a Magyar Tudományos Akadémia

kifejtette, hogy a törvény követelményeinek, mint egyéb közfeladatot ellátó szervnek csak 2008. július 1-jétől kell megfelelnie, de a többi adatkérésünk vonatkozásában; mely a Bolyai ösztöndíjasokra vonatkozott, a Magyar Tudományos Akadémia honlapjára vonatkozó pontos linket kaptunk.

Az Országgyűlési Biztos Hivatalához eljuttatott első adatkérésünk lényegében arra hivatkozott, hogy a 2005. és 2006. évi beszámoló, ezzel együtt értelemszerűen a beszámolóban egyébként megtalálható hivatali létszámra és személyi juttatásokra vonatkozó adatok a honlapon nem találhatóak meg. A hivatal válaszában tájékoztatott bennünket arról, hogy ezt a hiányosságot pótolta, és a beszámolók a 2005. és 2006. évekre vonatkozóan is elérhetők a honlapon, de azokról nyomtatott példányt postai úton is készséggel továbbítanak. Teljesítményére és kapacitására vonatkozóan az Országgyűlési Biztos Hivatala nem tudott számunka adatokat eljuttatni, tekintettel arra, hogy hatékonyságmérés a szervezeten belül nem történik. A szervezetnél foglalkoztatottak létszámára és személyi juttatásaira vonatkozóan pedig a Magyar Államkincstár (www.allamkincstar.gov.hu) honlapjára mutató linket kaptunk, ugyanakkor ez a link nem pontosan a kért adatokra mutat. Harmadik adatkérésünkre, mely a Justitia regnorum fundamentum díj szabályzatára és a díjazottakra vonatkozott, pontos választ kaptunk.

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalához a hivatalvezető munkatársainak elérhetőségeivel, a Bírósági Közöny elérhetőségével, valamint az Országos Igazságszolgáltatási Tanács üléseinek napirendjével kapcsolatos közérdekű adatigénylést juttattunk el. Mindhárom kérdésre a www.birosag.hu és a www.hvgorac.hu honlapokra, mégpedig ezen honlapoknak a főoldalára irányuló linket kaptunk válaszul, így ezek egyike sem a pontos adatkérésünkre vonatkozott, ráadásul a megadott www.birosag.hu honlapon ténylegesen nem leltük fel a hivatal által hivatkozott adatokat, amely nem ért minket meglepetésként, hiszen éppen a honlap hiányosságai miatt juttattuk el az információkérést.

II.4 Összefoglaló értékelések

II.4.1 Kiemelt közhatalmi szervek

Összességében egy kivétellel a kiemelt közhatalmi szervek mindegyike reagált az adatkérésünkre. Általánosságban elmondható, hogy a hivataloknak nem áll rendelkezésükre, vagy nem akarják az adatkérő rendelkezésére bocsátani a teljesítménnyel és kapacitással kapcsolatos adatokat. A legtöbb helyen pedig a honlapon megjelenő információkat úgy értelmezik, hogy azok minden, egyébként specifikus kérdésre is választ adnak, ezért a szervek hajlamosak honlapjukra hivatkozva letudni adatszolgáltatási kötelezettségeket. Kiemeljük a Köztársasági Elnöki Hivatal gyakorlatát, ahol részletes tájékoztatást nyújtottak számunkra az információszabadság törvény végrehajtási késedelmének okáról, és készségesen álltak rendelkezésünkre a konkrét adatszolgáltatások vonatkozásában, a megjelölt hiányosságokat pedig folyamatosan pótolták.

II.4.2 *Minisztériumok*

Mindössze nyolc minisztérium válaszolt az adatkérésünkre, ezek közül az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium a válaszát kizárólag a megismételt adatkérésünkre juttatta el.

Az adatszolgáltatásokra vonatkozóan általánosságban elmondható, hogy a kapott adatszolgáltatások közül is kizárólag kettő, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, valamint a Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása felel meg a jogszabályi követelményeknek, ezek a szervek válaszukban igyekeztek az általunk feltett kérdésekre releváns és pontos válaszokat adni. Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium válaszában csak az adatkérésünk illetékeshez történő áttételéről értesített minket, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium pedig az általunk feltett statisztikai adatokra vonatkozóan egyáltalán nem válaszolt, kizárólag a miniszter juttatására vonatkozó kérdésünkre felelt.

A Honvédelmi Minisztériumnak az Állami Számvevőszék által a minisztériumnál végzett vizsgálatok eredményére irányuló kérdést tettünk fel, továbbá érdeklődtünk a tubesi NATO-radarral kapcsolatos ügyek iránt is. A Minisztérium válaszában a radarral kapcsolatos tudnivalókra vezető pontos linkkel válaszolt, mi több, megadta egy, a radarral foglalkozó tájékoztató iroda elérhetőségeit is. Az állami számvevőszéki vizsgálatokra vonatkozó kérdésünkkel kapcsolatban pedig türelmünket kérte a minisztérium, mivel azt áttette a Honvédelmi Minisztérium Közgazdasági és Pénzügyi Ügynökségéhez. Az áttétel a tekintetben sikeresnek mutatkozott, hogy az ügynökség ugyan reagált az adatkérésünkre, levelét azonban nem tekintjük teljes értékű válasznak, mert a vizsgálatokkal kapcsolatban egy olyan linket juttatott el hozzánk, amelynek segítségével nem férhettünk hozzá a kívánt információkhoz, mivel ahhoz külön felhasználónévre és jelszóra lett volna szükségünk.

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium – ahogy azt már a fentiekben kifejtettük – három részletben továbbította számunkra azokat az adatokat, melyeket a minisztérium szervezeti felépítésével, a minisztérium feladatellátásával, teljesítményével és kapacitásával, valamint azzal kapcsolatban igényeltünk, hogy az igazságügyért és rendészetért felelős miniszter milyen okból tagadta meg az új alkotmánytervezet nyilvánosságra hozatalát. Mindhárom kérdésre részletes választ kaptunk. A szerv megindokolta, hogy a szervezeti ábra még azért nem található meg a honlapon, mert a miniszterváltással több szervezeti változásra is sor kerül, és csak ezek tisztázása után helyezik csak el az új szervezeti ábrát a honlapon. Megjegyezzük viszont, hogy a szervezeti ábrát a honlapon azóta sem találjuk. A minisztérium dolgozóinak elérhetőségére vonatkozóan Excel táblázatba foglalt információkat kaptunk, utolsó kérdésünkre pedig pontos jogszabályi hivatkozással indokolta meg a minisztérium, mi alapján tagadta meg a miniszter az új alkotmánytervezet nyilvánosságra hozatalát.

Az Önkormányzati és Területfejlesztési, valamint a Szociális és Munkaügyi Minisztérium által adott válaszok mindegyike csupán az áttételről tájékoztatott bennünket, a Szociális és Munkaügyi Minisztériumtól továbbá jogszabályi hivatkozással megjelölve kaptunk választ a miniszter illetményével kapcsolatban feltett kérdésünkre. Az áttételnek nem volt eredménye, az áttételt követően sem kaptuk meg a válaszokat adatkéréseinkre.

Két részletben kaptunk választ az Oktatási és Kulturális Minisztériumtól is. Részletesen, táblázatba rendezve tájékoztattak minket a foglalkoztatottak számáról, a különböző juttatásokról, illetményekről, valamint arról, hogy ezek az adatok honnan származnak. Dicsérnünk kell a minisztérium gyakorlatát a tekintetben, hogy az általunk az érettségizőkkel kapcsolatban igényelt olyan adatokat, amelyek a minisztérium számára nem álltak rendelkezésre, a törvény előírásának megfelelően azonnal továbbították az illetékes szervhez, mely ugyan hosszabb idő elteltével, de igen részletesen adott készséges választ. Kiemeljük

továbbá azt is, hogy a szervezeti létszámra, illetve a miniszter, az államtitkár és a szakállamtitkárok illetményére vonatkozó összesített adatokat is részletesen közölte a minisztérium.

A Pénzügyminisztérium számára eljuttatott kérések a 2005. évi költségvetés végrehajtására, a foglalkoztatottak összesített béradataira és létszámára, a minisztérium közadat-kérési eljárására és az azzal kapcsolatos költségekre, valamint az elmúlt öt év konvergencia programjaira, illetőleg az "Új Egyensúly" kormányzati cselekvési programra irányultak. A minisztérium főosztályvezetője válaszában egyetlen linket sem adott meg (még a minisztériumét sem), csak annyit közölt, hogy a kért adatok a minisztérium honlapján mind megtalálhatók, és a honlap keresőprogramjának segítségével még könnyebben juthatunk el az információkhoz. (Nincs az a keresőprogram, amely nem közzétett adatokat elővarázsol!) Továbbá tájékoztatott minket arról, hogy a közadat-kérési eljárás a Pénzügyminisztériumnál minden esetben ingyenes. A főosztályvezető válasza nagyon hiányosnak és pontatlannak bizonyult. Hiányosnak azért, mert a minisztériumnak kötelessége lett volna a kérelmező számára közvetlenül eljuttatni a kért adatokat, e nélkül ugyanis egy nem információszabadság-barát honlap esetében az adatok megtalálása komoly nehézségeket okozhat (természetesen az irreleváns, hogy ezt egy pontos link segítségével vagy közvetlen válaszadással teszi meg az adott szerv). A válaszadás kötelezettsége egyébként is független a közzétételi kötelezettségtől. Pontatlannak pedig azért bizonyult a válasz, mert a minisztérium honlapján az általunk kért adatok közül sem a foglalkoztatottakra vonatkozó információkat, sem a közadat-kérési eljárás rendjét nem található meg. Megjegyezzük, hogy a PM honlapja egyébként is bírálható volt, mivel gyakorlatilag semmiben nem tett eleget az információszabadság törvényben előírtaknak.

A Külügyminisztérium a második, augusztus 1-jén megküldött adatkérésünkre augusztus 10-én adott válaszában kifejtette, hogy a Külügyminisztérium szervezetére vonatkozó adatokat a www.kulugyminiszterium.hu honlapon találjuk meg, és elutasította mind az afganisztáni és iraki misszióra, mind pedig a külkapcsolati és diplomáciai tevékenység hatékonyságára, illetve az azzal kapcsolatos statisztikai adatokra vonatkozó kérésünket. Az első tekintetében az 1995. évi LXV. törvény 3. § (1) bekezdés II. fejezetére, és abban is a Külügyminisztériumi titokkörről szóló 95. pontra hivatkozott, mely szerint ezen adatokat nem áll módjában közzétenni. Ezt a válaszadást elfogadtuk, ugyanakkor a minisztérium hatékonyságára és tevékenységére vonatkozó elutasító választ, amely arra utalt, hogy ezeket az információkat a Konzuli Főosztályon keresztül kaphatjuk meg, (mint például a benyújtott és elutasított vízumkérelmekről szóló adatokat) nem tudjuk elfogadni. A Konzuli Főosztály ugyanis a Külügyminisztériumhoz tartozik, tehát a minisztériumnak ezeket az adatokat számunkra továbbítania kellett volna.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium vezetői elérhetőségével, a minisztérium kiadványaival kapcsolatos adatokat kértünk, valamint ennél a szervnél is érdeklődtünk a hatékonyság, teljesítmény, illetve a kapacitás iránt. Azt is megkérdeztük, alapított-e a minisztérium alapítványt, illetve, hogy áll-e a tulajdonában (résztulajdonában) gazdálkodó szervezet. A válaszban csupán az elérhetőséggel kapcsolatban kaptunk pontos linket, minden más kérdésben a válaszadó türelmünket kérte, mivel azokat áttették a minisztérium humánpolitikai osztályára. Tőlük azonban mind a mai napig nem érkezett semmiféle válasz.

Összességében a minisztériumok adatszolgáltatási gyakorlata a jogszabályi követelményekhez képest rendkívül gyenge, a minisztériumoknak a fele sem volt hajlandó adatkérésünkre válaszolni. A második adatkérés alapján is csak egy áttételről kaptunk információt. Azok a minisztériumok sem adtak kielégítő adatokat, amelyek egyébként eljuttattak hozzánk

valamilyen választ, egyedül az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium és az Oktatási és Kulturális Minisztérium gyakorlata volt dicsérhető.

II.4.3 Kormányhivatalok, központi hivatalok, autonóm jogállású szervek

A minisztériumokhoz képest a központi és kormányhivatalok sokkal nagyobb arányban, és – érdemileg is vizsgálva – magasabb szinten válaszoltak. Több közhatalmi szerv a hozzá eljuttatott idegen nyelvű adatkérésre is megfelelő adatot szolgáltatott. Nem reagált az adatkérésünkre az Egyenlő Bánásmód Hatóság, illetve a Magyar Turisztikai Hivatal. Valamennyi többi szerv az első adatkérésünkre válaszolva juttatott el hozzánk közérdekű adatokat. Igaz ugyan, hogy ezen szervek esetében is többször fordul elő hiányos válaszadás, ami azt jelenti, hogy adatkérésünkre válaszoltak ugyan, de nem továbbították számunkra a kért adatokat, vagy a válaszadást feltételhez kötötték (jelöljük meg a célt), vagy más hivatalhoz irányítottak bennünket.

A Központi Statisztikai Hivatal a hozzá eljuttatott adatkérésre csak részben válaszolt; a költségvetésre, valamint a beszámolóra vonatkozó adatokat ugyanis nem juttatta el, ahogy nem tette ezt a közszolgáltatásokért fizetendő díjakra vonatkozó kérdésünk tekintetében sem, csak az adatigénylés díjmentességéről nyilatkozott, más közszolgáltatáshoz szükséges információk elérése érdekében a honlapra irányított bennünket. Arra a kérdésünkre azonban, hogy a STADAT elektronikus statisztikai információs rendszerük igénybevételéhez milyen hardver-, illetve szoftver feltételekkel kell rendelkezni, választ kaptunk a hivataltól.

E szervek közül kiemelkedő a Országos Környezetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség válasza, amely szerv az általunk feltett kérdésekre a lehető legpontosabban válaszolt. Pontosán megadta, hogy a 2006. évben hány esetben szabott ki bírságot üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatban, és milyen összegben. Ugyanígy részletezte a hulladékgazdálkodási bírságok összegét is. Az adatkérésünkben észrevételezett, a szerv honlapjával kapcsolatos strukturális hibával kapcsolatban a főfelügyelőség megköszönte észrevételünket, és ígéretet tett arra, hogy a honlap struktúráját kijavítja, és a közérdekű adatokat a jogszabályban meghatározott struktúrájának megfelelően teszi közzé.

A Magyar Szabadalmi Hivatal angol nyelven megküldött adatkérésünkre konkrét válaszokat nem adott.

A Nemzeti Hírközlési Hatóság adatszolgáltatás helyett arról tájékoztatott bennünket, hogy nem megfelelő címre küldtük el az adatigénylésünket, és részletes leírást adott azon cím elérési útvonaláról, melyre az adatigénylést el kell küldeni. Az ide elküldött adatigénylésre választ még nem kaptunk. A honlapon talált információk szerint közérdekű adat megismerésére irányuló igényt kizárólag írásban; a Nemzeti Hírközlési Hatóság Hivatala Általános Jogi Igazgatóságához postai úton, telefaxon vagy személyesen juttathatunk el. A kérelemnek tartalmazni kell az igénylő nevét, levelezési címét és egyéb elérhetőségét, az igényelt adatok pontos meghatározását, egy nyilatkozatot arra nézve, hogy az adatokat közvetlenül kívánja megismerni vagy másolatok készítését igényli, illetve másolat igénylése esetén az átvétel módját is meg kell jelölni. A közérdekű adatok igénylésének a Nemzeti Hírközlési Hatóságnál meghatározott módja egyértelműen ellentmond az információszabadság törvényben foglaltaknak, hiszen az egyértelműen rögzíti, hogy az igénylő nevének, címének, illetve egyéb elérhetőségének, valamint az adatigénylés céljának a meghatározása nem lehet feltétele a közérdekű adatszolgáltatásnak. Paradox, hogy a Nemzeti Hírközlési Hatóság honlapján pdf formátumban megtalálható a hivatalhoz érkezett közérdekű adat megismerésére vonatkozó igények statisztikája, amely egyértelműen mutatja, hogy a

Nemzeti Hírközlési Hatóság által alkalmazott adatközlési feltételek szinte lehetetlenné teszik a közérdekű adatigényléseket. A közzétett statisztika alapján 2006-ban mindösszesen négy kérelem érkezett az egész év során a hatósághoz. Az adatigénylés módjának figyelembe vételével ez nem meglepő. A hivatalhoz egyébként írásban is eljuttattuk adatkérésünket jogszabályokra hivatkozással kifogásolva a hivatal adatszolgáltatási gyakorlatát. A hivatalhoz faxon eljuttatott adatkérésünkben hivatkoztunk arra, hogy a kért adatokat elsősorban elektronikus formában kívánjuk megkapni az 1992. évi LXIII. törvény 20. § (5) bekezdése alapján, mely kimondja, hogy az adatigénylésnek közérthető formában, és az igénylő által kívánt technikai eszközzel, illetve módon kell eleget tenni. Úgyszintén hivatkoztunk az adatvédelmi törvény 20 § (3) bekezdésére, mely szerint az adatot kezelő szerv kizárólag a másolat készítéséért állapíthat meg költségtérítést, amelynek összegét az igénylő kérésére előre közölni kell; vagyis a hivatal által meghonosított azon gyakorlat, hogy a költségek vonatkozásában előre kötelezettséget kell vállalni, jogellenes, ezért jeleztük, hogy ennek a kötelezettségnek előre nem kívánunk eleget tenni. Felhívtuk arra is a hatóság figyelmét, hogy az adatvédelmi törvény 20 § (1) bekezdése szerint a közérdekű adat megismerése iránt bárki szóban, írásban vagy elektronikus úton nyújthat be igényt, és kértük tájékoztassanak arról, mi az oka annak, hogy a Nemzeti Hírközlési Hatóságnál közérdekű adat megismerése iránti igényt kizárólag írásban lehet előterjeszteni, az elektronikus út teljes kizárásával. A hatóságot tájékoztattuk arról, hogy jogszabályellenes az adatközlést személyes adatok továbbításának feltételéhez kötni. Az adatvédelmi törvény 21/A § (1) bekezdése értelmében ugyanis a szervek a közzétett adatok megismerését személyazonosító adatok közléséhez nem köthetik. Az adatszolgáltatás esetén az adatigénylő személyazonosító adatai csak annyiban kezelhetők, amennyiben az az igény teljesítéséhez elengedhetetlenül szükséges. A Nemzeti Hírközlési Hatóság gyakorlata tehát minden tekintetben ellentétes az információszabadság törvény, valamint az adatvédelmi törvény által megköveteltekkel, amely arra nézve is különös, hogy maga a Nemzeti Hírközlési Hatóság is részt vett a törvény előkészítésének folyamatában.

A hivatal a faxon megküldött adatkérésünkre 2007. szeptember 4. napján e-mail-ben továbbított adatközléssel válaszolt, amely adatközlésben eljuttatta hozzánk azokat a közérdekű adatokat, amelyek a feltett kérdéssel álltak kapcsolatban. Részletesen tájékoztattott bennünket az állami számvevőszéki vizsgálat eredményeiről, a hatóság feladat- és hatásköréről, a feladat- és hatáskörrel kapcsolatban a hatóságra eső költségvetési összegekről, iratforgalmáról, és az iktatott iratok számáról. Sikerként értékeljük, hogy az általános jogi igazgató megköszönte a honlappal kapcsolatos észrevételünket, és tájékoztattott bennünket arról, hogy a honlapon téves tájékoztatás jelent meg a közérdekű adatok igénylésével kapcsolatban, továbbá biztosított bennünket arról, hogy amennyiben további közérdekű adatokat kívánunk megismerni, akkor az erre vonatkozó igényünket szóban, írásban és elektronikus úton is eljuttathatjuk a Nemzeti Hírközlési Hatósághoz. Ugyanakkor fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy 2007. szeptember hó 30. napján ismét ellenőriztük, hogy a Nemzeti Hírközlési Hatóság honlapján milyen feltételeket követelnek meg a közérdekű adatigényléssel kapcsolatban. A hatóság valóban lehetővé tette, hogy elektronikus módon is el lehessen juttatni az adatkéréseket. Sikerként könyveljük el, hogy a hivatal egyéb személyes adatok közlését a néven és a címen kívül, melyre az adatok megküldését kéri, az adatkérő további adatokat nem követel meg.

A Nemzeti Kutatási és Technológia Fejlesztési Hivatal valamennyi, az általunk feltett adatkérésre kizárólag az Államkincstár, illetve a saját honlapjára utalással válaszolt. Ezen linkek alatt ugyanakkor nem a konkrét adatkérésekre vonatkozó válaszok találhatóak. A részletes adatkérés érdekében a hivatal megköveteli az adatfelhasználás céljának közlését, így végül ettől a hivaltaltól sem kaptunk érdemi választ kérdéseinkre.

Az Országos Egészségbiztosítási Pénztárhoz eljuttatott magyar nyelvű adatkérésekre adott válaszok kizárólag a honlapra utaltak minket, pontos link vagy cím megjelölése nélkül. A pénztár sajtóirodája ugyanis arra a kérdésünkre, amely az egyes szervezeti egységek feladataira lett volna kíváncsi, azt a választ adta, hogy azt megtaláljuk a honlapon közzétett Szervezeti és Működési Szabályzatban. Hangsúlyozzuk, hogy az ilyen jellegű válasz oda vezet, hogy a kérelmezőnek először is meg kell keresnie a honlapot (mivel ezzel kapcsolatos linket sem kapott), aztán azt a szabályzatot, amire szüksége van, majd végül abból ki kell keresnie azokat az információkat, amelyekben – egyébként épp ezen akadályok leküzdése végett – a szerv közreműködését kérte. Ez a feladat egy, a szervezeten belül dolgozó ebben kompetens személynek másodpercek kérdése csupán, tehát ennek megtagadása nemcsak a segítőkészség majdnem teljes hiányát mutatja, de jogellenes is. Ráadásul pont az itt hiányosnak talált információkat kértük az adatigénylésünkben, ezekre éppen ezért továbbra sem kaptunk választ.

Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár a hozzá eljuttatott német nyelvű adatkérésre – ahogy azt már az idegen nyelvű adatkéréseink ismertetésénél írtuk – határidőn kívül ugyan, de rendkívül részletesen (ez esetben nagyon segítőkészen) adott választ. Kérdésünk arra irányult, hogy milyen feltételekkel részesülhet hazánkban egy német állampolgár orvosi ellátásban, és a szervtől minden szükséges és hasznos információt megkaptunk.

Az Országos Rádió és Televízió Testületre szintén hatással volt adatkérésünk, és július 20-án megküldött levelükben biztosítottak bennünket arról, hogy az összesített illetményekre vonatkozó számadatok aznap estétől a honlapjukon elérhetők lesznek. A szervhatékonyságával és működésével kapcsolatban a testület arról tájékoztatott bennünket, hogy ilyen adatok nem állnak rendelkezésükre. Ugyanakkor a feladatellátásuk tekintetében részletes adatokat közöltek a feladatok sokrétűségéről, pernyertességi statisztikáikról, a testület fellépése eredményeként megszűnt törvénysértés-típusokról, valamint az ország bekábelezettségének mértékéről.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a hozzá eljuttatott öt adatkérés vonatkozásában kizárólag kettőt, az üvegseb törvénnyel kapcsolatos adatokat, illetve a honlapon közérdekű adatok kategóriában feltüntetett adatokat közölte, mindezt csak a honlapra utaló link csatolásával. Konkrét válaszokat tehát nem kaptunk kérdéseinkre.

A kormányhivatalok, központi hivatalok és autonóm jogállású szervek bár nagyobb aránnyal válaszoltak adatigénylésünkre, mint a minisztériumok, szintén nagy arányban hivatkoznak honlapjukra, még akkor is, ha az adatokat azért kértük, mert a honlapok nagyon hiányosak voltak. Részletes adatszolgáltatást az Országos Rádió és Televízió Testülettől, illetve az Országos Egészségbiztosítási Pénztártól kaptunk, ez utóbbtól német nyelven.

Fureszállottuk, hogy a Nemzeti Kutatási és Technológiai Fejlesztési Hivatal láthatóan nehezményezte kutatásunkat, és a közérdekű adatkérés kiküldésének napján telefonon érdeklődött az Eötvös Károly Közpolitikai Intézetnél, hogy ismernek-e a közérdekű adatkérésben feltüntetett nevű kutatót, és hogy az illető az Eötvös Károly Intézetnek dolgozik-e. A hivatal szóbeli álláspontja szerint ugyanis nem lett volna köteles a közérdekű adatkéréseinkre válaszolni, ugyanakkor a részleges adatkérést az adatok felhasználási céljának közléséhez kötötte.

III Összegezés és tapasztalatok a központi szervek vizsgálata alapján

Kutatásunk célja az volt, hogy a közhatalmi szervek adatközlési gyakorlatát azáltal javítsuk, hogy felhívjuk a figyelmüket a hibás joggyakorlatra, és elsősorban a hivataloknak megküldött adatkéréseken keresztül próbáljunk jobb adatközlési gyakorlatot elérni, mind a honlapok tartalmára, mind pedig a közérdekű adatkérésekre adott válaszok tartalmára tekintettel. Álláspontunk szerint vannak olyan közhatalmi szervek, melyeknél az általunk kitűzött cél teljesült, és legalább részben javultak a honlapok tartalmi. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, a Köztársasági Elnöki Hivatal, valamint a Nemzeti Hírközlési Hatóság, valamint az Országos Környezetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség voltak azok a szervek, amelyek együttműködően reagáltak az általunk megfogalmazott hibákra és kritikákra, és azokat igyekeztek mihamarabb korrigálni, minden esetben egyúttal megindokolva a mulasztás vagy hiányosság okát is.

További, a honlapok tartalmának javulását eredményező lépéseket várunk a most közölt általános értékeléstől a nyilvánosság erején keresztül, és reméljük, hogy az általunk jó példaként kiemelt hivatalok honlapjának küllemét és tartalmát, valamint a közérdekű adatkérésekre adott válaszait azok a közhatalmi szervek is példaként követik majd, melyek a törvényi feltételeknek jelenleg nem tesznek mindenben eleget. Szeretnénk elérni ezeknél a szerveknél is, hogy saját belső szervezetükben is kiépítsék az eredményes munkamódszereket, illetve kijelöljék azokat a felelősöket, akiknek feladata, hogy a közvélemény mind az adatkérések, mind a honlap tartalmának szintjén a közérdekű adatokról tájékozódhasson a törvényben elvárt szinten.

IV A megyei önkormányzatok és a megyei jogú városok honlapjainak monitoring vizsgálata

Az elektronikus információszabadság törvény 21. § (3) bekezdése értelmében a törvény rendelkezései a megyei önkormányzatokra és az 50.000-nél nagyobb lakónépességű városokra 2007. január 1-jétől, az egyéb helyi önkormányzatokra legkésőbb 2008. július 1-jétől alkalmazandók. Vizsgálatunk 2007. szeptembere és 2008. januárja között terjedt ki a húsz megyei önkormányzat és tíz általunk kiválasztott megyei jogú város vizsgálatára.⁴ Egy olyan megyei jogú várost (Szekszárd) is bevettünk a kutatásba, melynek lakónépessége ugyan nem éri el az 50.000 főt, ezért itt csak legkésőbb 2008. július 1. napjától kell kötelezően alkalmazni a törvény rendelkezéseit, ennek ellenére a szekszárdi honlap már ma eleget tesz a törvény számos követelményének. A vizsgálat a központi közhatalmi szervek vizsgálatával megegyező tematikával történt. Elsőként a honlapok adattartalmát értékeltük, majd közérdekű adatkéréseket juttattunk el az önkormányzatokhoz, itt is a honlapokon tapasztalt hiányosságok figyelembe vételével.

Hangsúlyozzuk, hogy a megyei önkormányzatok és megyei jogú városok honlapjainak globális értékelése nem történhetett meg annak figyelembe vétele nélkül, hogy ezeknek a közhatalmi szervezeteknek a pénzügyi háttere sok esetben össze sem hasonlítható a központi közhatalmi szervek finánciális hátterével, ez a tény pedig akadályokat emel az elektronikus információszabadság-törvény előírásainak megvalósítása elé. Ezeknek a honlapoknak a hátterében tehát korlátos pénzügyi források, korlátozott lehetőségek állnak; különösen a technikai felszereltség, illetve a szakemberek foglalkoztatása tekintetében. Mindezt figyelembe vettük, amikor a megyei és települési önkormányzatok értékelését végeztük, ugyanakkor mégiscsak értékelnünk kellett azt, hogy milyen szintű a törvényi követelményeknek való, legalább alapszintű megfelelés.

IV.1 Tapasztalataink a közzétételi listákkal kapcsolatban

A közzétételi listák alapján megkövetelt adatok hozzáférhetőségével kapcsolatban sajnos csak nagyon kevés pozitív példát találtunk a megyei önkormányzatok között. Elmondható, hogy a megyék adatközzététele teljesen esetleges, az nem felel meg a törvényi kritériumoknak. Még a legtöbb honlap esetében fellelhető szervezeti és személyzeti adatok is rendszertelenül, nehezen megtalálhatóan kerültek fel az önkormányzatok weblapjaira.

IV.1.1 Szervezeti és személyzeti adatok

A megyei önkormányzatok nagyobb részben eleget tettek a legalapvetőbb információszolgáltatási kötelezettségüknek: az elérhetőségeik, illetve a szervezeti felépítés, a feladatleírás tekintetében. Ugyanakkor a „nagyobb részben” jelző sajnos nem csak azt takarja,

⁴ Debrecen (204 124 fő), Pécs (156 649 fő), Békéscsaba (65 206 fő), Győr (128 265 fő), Kecskemét (109 847 fő), Nyíregyháza (116 298 fő), Sopron (57 210 fő), Eger (56 647 fő), Érd (62 408), egyetlen 50.000 fő alatti város vizsgálatára került sor: Szekszárd (34 174 fő), a lakónépesség adatainak forrása: KSH, 2007. január 1-jei adatok, http://www.nepszamlalas.hu/hun/egyeb/hnk2007/tablak/load1_6.html

hogy a szervek körülbelül 60-70%-a tünteti fel honlapján az adatait, hanem azt is, hogy elvétve találni olyan honlapot, amely rigorózan betartana minden előírást. Az utóbbi kategóriába tartozik Komárom-Esztergom megye és Baranya megye önkormányzatának kiemelkedő adattartalmú honlapja. Sajnos ennél sokkal jellemzőbb a félig-meddig kielégítő adatszolgáltatás. A megyék szervezeti ábrája általában megtalálható, de nem mindig „organigram” formában (amely véleményünk szerint a leginkább átlátható), és jellemzően feladatleírás nélkül (például Somogy megye esetében).

Az elérhetőségekre vonatkozó adatoknál külön kitérünk az elektronikus elérhetőséggel kapcsolatos problémákra. Több önkormányzatnál találkoztunk azzal a megoldással, hogy nincs feltüntetve elektronikus levélcím, hanem az „Írjon nekünk” linkre kattintva továbbíthatjuk el adatkérésünket. Ezt, noha kielégítő elektronikus e-mail cím szolgáltatásnak tekintjük, (ilyennel találkoztunk Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye, Pest megye esetében) amennyiben a rendszer ténylegesen működik és megjeleníti az e-mail címet, mindemellett felhasználóbarátabbnak ítéljük meg azt a megoldást, ha valamennyi elérhetőségi adat egy helyen, az e-mail cím kiírásával megtalálható.

A szervezeti és személyzeti adatok közzétételével általában a megyei jogú városoknál is elégedettek voltunk. A megyei jogú városokról is elmondható az, hogy ezeket a legfontosabb adatokat, vagyis a szerv hivatalos nevét, székhelyét, postai címét, telefon- és telefaxszámát szervezeti egységeinek megjelölését, az egyes szervezeti egységek vezetőinek nevét és elérhetőségét, az ügyfélkapcsolati vezetők nevét még azok a megyei jogú városok is közzéteszik, amelyek honlapján egyébként hiányosságokat tapasztaltunk.

A szervezeti egységek vezetőinek elérhetősége tekintetében majd mindenhol kielégítő az adatszolgáltatás. Kivétel ez alól Békés megye honlapja, ahol kizárólag a közgyűlés elnökének elérhetőségeit ismerhetjük meg. Ezzel ellentétben, ha a szervezet alsóbb szintjeire tekintünk, akkor ott már jóval kevesebb elérhetőséggel találkozhatunk. A legnagyobb hiányosság, amely a mindennapokban kellemetlenül érintheti az állampolgárokat éppen az ügyfélfogadás rendjének hiánya, ez húsz megyéből csak hat megye honlapján (Komárom-Esztergom megye, Tolna megye, Zala megye, Baranya megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Budapest) volt megtalálható.

A megyei önkormányzat képviselő-testületének létszámára, összetételére vonatkozó adatok a megyék több mint felénél (tizenegy honlapon) teljeskörűen megtalálhatók. A képviselők elérhetőségeiről már nem mondható el ugyanez, ugyanis a legtöbb helyen ez vagy teljesen hiányos (Pest megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye), vagy csak részlegesen lelhető fel (Békés megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Somogy megye). Nógrád megye, Tolna és Vas megye esetén példamutató módon találtunk meg a minden egyes képviselőhöz tartozó elérhetőségi adatot.

Megyei önkormányzatok esetén különösen nagy jelentőségű, hogy az irányításuk, felügyeletük, ellenőrzésük alá tartozó közfeladatot ellátó szervek is legyenek elérhetőek, ugyanis a megyék fontos közigazgatási funkcióját teszi ki az oktatási, egészségügyi szervezetek fenntartása. Ezen a téren nem is lehet sok mindent felróni, hiszen a vizsgált szervek mintegy háromnegyede valamilyen formában – többnyire kielégítően – tett eleget ennek a feladatának.

A gazdálkodó szervezetekre és a közalapítványokra vonatkozó adatszolgáltatás már sokkal hiányosabb, töredezett, nehezen összefoglalható. Van olyan megye, amely – példásan – külön

honlapot szentel közalapítványainak, ilyen a Somogy Megyei önkormányzat honlapja, de részletes leírást ad Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom, Veszprém, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád honlapja is, miközben hét megye említést sem tesz róluk (Fejér, Hajdú-Bihar, Nógrád, Pest megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés). A közalapítványok esetén az alapító okirat majd mindenhol hiányzik, míg a gazdasági társaságoknál az önkormányzat részesedése nem jelenik meg. Összességében a megyék egynegyede tesz eleget törvényi kötelezettségének. A legtöbb megye esetén nem beszélhetünk valós adatszolgáltatásról, hiszen a honlapok alapvetően hiányosak.

Ugyanez a probléma a városi önkormányzatok többségi tulajdonában álló, vagy az önkormányzatok részvételével működő gazdálkodó szervezetekre vonatkozó adatok közzétételével. Lehetséges, hogy nem minden önkormányzat esetében van az önkormányzat többségi tulajdonában gazdálkodó szerv. Ugyanakkor, ha ilyen nincs, akkor az a honlapokról egyrészt nem derült ki, másrészt pedig feltételezzük, hogy a megyei jogú városok esetében majd mindenhol van olyan gazdálkodó szerv, amely közfeladatot lát el, ennek ellenére ezeket a honlapokon mégsem találtuk meg néhány kivételtől (Békéscsaba, Eger, Győr, Kecskemét városok honlapjai) eltekintve.

A megyék által alapított lapok esetén két kategória állítható fel: a megyei közlöny és az azon kívüli lapok. Az érintett önkormányzatok, alig fele rendelkezik valamilyen formában és a honlapján elérhető módon az általa alapított lapokról. A legfőbb hiányosság a szerkesztőségekre vonatkozó információk tekintetében van. Kifejezetten törvénytisztelőnek mondható Zala megye gyakorlata: ők ugyanis felhívják a figyelmet, hogy nincs általuk alapított lap.

A megyék honlapjain tapasztaltakkal ellentétben szinte mindegyik vizsgált megyei jogú város honlapján megtaláltuk a város által létrehozott közalapítványok elérhetőségi adatait, illetve ott, ahol voltak a város által kiadott folyóiratok vagy más lapok, nevét, illetve a szerkesztőség elérhetőségét több helyen letölthető tartalommal együtt.

A törvényességi felügyeletet gyakorló szerv feltüntetése különösen fontos az állampolgárok szempontjából. Sajnos a megyék többsége (tizenkét megye) egyáltalán nem jelölt meg semmilyen szervet. A megyei jogú városok esetében a helyzet hasonló. Sok olyan megyei jogú várossal találkoztunk, ahol nem, vagy csak utaló jelleggel közölték, hogy melyek azok a szervek, amelyek az önkormányzat működése felett ellenőrzést látnak el. Ilyenek voltak Debrecen város, Pécs város, Nyíregyháza város, Sopron és Szekszárd város honlapjai. Összességében tehát megállapítható, hogy a megyei jogú városoknak több mint a fele nem teljesítette azt a kötelezettségét, hogy bármilyen adatot szolgáltatson az önkormányzat működését ellenőrző szervekkel kapcsolatban. Azok a honlapok, amelyek ezen adatokat részletesen és példaértékűen közölték: Érd, Békéscsaba, Eger és Kecskemét városok honlapjai.

IV.1.2 Tevékenységre, működésre vonatkozó adatok

Az alapvető jogszabályok közül az önkormányzat szervezeti és működési szabályzatai a megyék háromnegyedénél megtalálhatóak. Itt is találkozunk felhasználóbarátnak nem nevezhető megoldással: csak a rendelettárból található meg a szervezeti és működési szabályzat Vas megye honlapján vagy az „Üvegseb” címszó alatt Hajdú-Bihar megye honlapján. Az önkormányzatok működésével kapcsolatban az alapvető jogszabályok közé

tartozik az önkormányzati törvény és – tágabb értelemben – az Alkotmány is. A honlapok mintegy negyedén találtunk utalást ezekre.

Az információszabadság törvény közzétételi listáira vonatkozó mellékletben speciálisan az önkormányzatokra vonatkozó pontként szerepel az önként vállalat feladatok közzététele. Az információ fontosságából adódóan azt a megoldást nem lehet teljesen elfogadni, hogy a honlapon mindössze utalás történik a szervezeti és működési szabályzatra, például Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye honlapján. Ennél még kevésbé elfogadható, hogy a megyék háromnegyede semmilyen adatot nem tett közzé e téren, és összességében mindössze húszból három megye honlapján találhatóak meg pontosan az adatok (Komárom-Esztergom, Tolna, Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

Az állampolgárokat mindennapjaikban is érintő tevékenységnek tekinthetők a hatósági ügyek, illetve a közszolgáltatások, ennek ellenére a megyék esetében nagyon szegényes e tárgykörökben az adatközlés. Hatósági ügyek esetén három, közszolgáltatásoknál öt megye tett eleget adatszolgáltatási kötelezettségének. Külön kiemelendő e két kategóriában az a bizonytalansági faktor, hogy a legtöbb honlapról az sem derül ki, hogy a megye egyáltalán nyújt-e közszolgáltatást, vagy van-e a megyéhez tartozó hatósági ügy.

Testületi szervekről lévén szó az ülésekre, döntésekre és állampolgári közreműködésre vonatkozó adatok esetén biztosak lehetünk abban, hogy az önkormányzatnál valamilyen módon rendezett a döntéshozatali mechanizmus, amelyek ugyanakkor sajnos nem megismerhetők. Húsz megyéből mindösszesen három megye tett eleget a döntéshozatalra vonatkozó adatok közzétételének. Nyolc honlapon mutatkoztak igen nagy hiányosságok, ahol a jegyzőkönyvekre, szavazati arányokra és állampolgári részvételre vonatkozóan semmilyen adat nem jelent meg, például Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Csongrád megye honlapja esetében. Az egyes ülésekről szóló összefoglalót gyakorlatilag egyik szervezet esetén sem találtuk.

Ugyancsak nagy hiányosságok mutatkoznak a pályázatok tekintetében. A megyék negyede tett fel korrekt adatokat, a maradék fele vagy egyáltalán nem (hét megye), vagy csak részlegesen (öt megye) tett eleget ebbéli kötelezettségének. Leggyakoribb hiányosság a döntések indokolásának hiánya, de néhol a már lezárt pályázat eredménye sem jelenik meg. Egyik megyénél sem lehet általa fenntartott adatbázis vagy nyilvántartás nyomaira bukkanni. Van, ahol nem odatartozó adat van az ilyen elnevezésű rubrika alatt (Heves megye esetében), de másutt még említés sincs róla.

Korábbi kutatásainknak megfelelő eredményre jutottunk az alaptevékenységgel kapcsolatos vizsgálatok, ellenőrzések nyilvános megállapításainál. Azaz elvétve találtunk egy-két állami számvevőszéki ellenőrzésre utaló adatot (Csongrád, Borsod-Abaúj-Zemplén megye), ezen túl sajnos csak néhány honlap utal a belső ellenőrzési osztályra, különösebb adatszolgáltatás nélkül. Ugyancsak az ezt megelőző kutatások eredményeihez hasonló eredményeket kaptunk a kapacitásmérés kategóriánál. Azzal a negatív eltéréssel, hogy itt sajnos egyetlen önkormányzatnál sem történt adatszolgáltatás! A közérdekű adatok igénylésére vonatkozó információt csak három megyénél találtunk (Budapest, Csongrád, Heves megye). Kiemelendő Heves megye honlapjának megoldása, ahol egy közérdekű adatigénylő űrlapot találhatunk; Csongrád megyében egy elnöki-főjegyzői utasítás rendezi az adatigénylést, míg Budapesten külön kijelölt felelős gondoskodik e feladat végrehajtásáról.

A közérdekű adatok felhasználására, hasznosítására vonatkozó általános szerződési feltételek egyik megyénél sem lelhetők fel. Ugyanúgy, ahogy nincs sehol közérdekű adatok hasznosítására irányuló szerződési lista sem. Hasonlóan nincs adat egy megye esetében sem a statisztikai adatgyűjtés, illetve szolgáltatás tekintetében.

A megyei jogú városoknál még a megyéknél is szomorúbb képet kaptuk a tevékenységre, működési körre vonatkozó adatok vizsgálatánál. Összességében megállapítható, hogy a megyei jogú városok szinte kizárólag az önkormányzati, illetve hatósági ügyekben alkalmazandó eljárásrendet, illetve letölthető nyomtatványokat, valamint az önkormányzati képviselőtestület döntés-előkészítési dokumentumait, néhány esetben pedig a testületi szerv üléseinek helyét, idejét, döntéseit, illetve az általa meghozott határozatokat teszi közzé. Néhol még találtunk adatot az önkormányzatok által kiírt pályázatokra, illetve a pályázatok nyerteseire. Ugyanakkor, ami az önkormányzati szervekre vonatkozó alaptevékenységgel kapcsolatos ellenőrzéseket, az önkormányzat feladatellátásának teljesítményére vagy kapacitására vonatkozó adatokat illeti, teljesen hiányos az adatok közzététele, úgyszintén nem találtunk információt egyetlen város esetében sem a közérdekű adatok megismerésének rendjére, illetve bármely a közérdekű adatok hozzáférhetőségével, esetleges statisztikai adatszolgáltatással vagy adatgyűjtéssel kapcsolatos információra, de arra sem, hogy az önkormányzatnak vannak-e egyedi közzétételi listái.

Különösen sajnálatos, hogy a megyei jogú városok esetében sokszor nem találtuk meg még az önkormányzat hivatalának szervezeti és működési szabályzatát sem. Úgyszintén nem fellelhetők az önkormányzatok önként vállalt feladataira vonatkozó adatok, márpedig feltételezzük, hogy ilyen feladatok szinte valamennyi megyei jogú város esetében léteznek.

Ami az önkormányzati képviselőtestületek előkészítő anyagait, döntéseit, határozatait illeti, ki kell emelni az egri honlap részletességét, illetve adatgazdagságát, ahol valamennyi készülő rendelet és közgyűlési anyag, a közgyűlési jegyzőkönyv, szabályozási terv, közgyűlési előterjesztés és valamennyi elfogadott rendelet, határozat és közgyűlési jegyzőkönyv is megtalálható.

Szintén kiemeljük Érd városát, ahol egyedülként tettek közé részletes információt az önkormányzatnál végzett alaptevékenységgel kapcsolatos vizsgálatokra és ellenőrzésekre vonatkozóan. A kutatás időpontjában a honlap főoldalán jelent meg az Állami Számvevőszék Érd városnál végzett vizsgálatának eredménye, és annak hangsúlyozása, hogy az Állami Számvevőszék súlyos hiányosságokat állapított meg Érd város működésével kapcsolatban, amelyről a polgármester külön sajtótájékoztatót is tartott. Az ellenőrzés, felügyelet tekintetében ilyen részletes információkat kizárólag Érd városánál találtunk. Kecskemét város az önkormányzat általi nyilvántartásokra vonatkozóan is részletes információt nyújtott a honlapon letölthető pdf formátumban közölt dokumentumban, valamint pontosan meghatározta a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények intézésének rendjét, és ez a honlap volt az, amely közölte, hogy nincs egyedi közzétételi listája.

Nyíregyháza város honlapja tulajdonképpen egyetlen tevékenységre, illetve működésre vonatkozó adatot sem közölt a vizsgálat időpontjában 2007. október 13-án. Semmilyen adatot nem lehetett a honlapon elérni, ez egyes hatósági ügyek intézésére vonatkozóan sem. Úgyszintén nem volt feltöltött adat a határozatok címszó alatt, bár a címszó maga létezett.

Szintén jelentős hiányosságokat tapasztaltunk Sopron város esetében, ahol tulajdonképpen csak az önkormányzati hatósági ügyintézésekre vonatkozó adatokat találtuk meg a szervezeti működési adatok kategóriájában.

Ez a szomorú kép sajnos azt mutatja, hogy a megyei jogú városok önkormányzatainál tulajdonképp egy kivétellel sehol nem lehet megismerni a közérdekű adatok megismerésének rendjét, egyetlen, a kecskeméti honlap kivételével sehol nem lehet adatot fellelni arra vonatkozóan, hogy milyen adatbázisai vannak az önkormányzatnak, és milyen közérdekű adatokat kezelnek. Egyetlen önkormányzat sem közölt adatot feladatellátásának teljesítményére, illetve kapacitására vonatkozóan, egyetlen önkormányzat tette közé az önként vállalt feladatainak listáját. Még azon önkormányzatok esetében, ahol találtunk adatot a testületi szerv döntései előkészítésére, ott is rendkívül hiányosságokat mutattak ezek az adatok. A legtöbb helyen egyáltalán nincs adat az állampolgári közreműködés, tehát a véleményezés módjára, illetve eljárási szabályaira. Itt leginkább csak az önkormányzati képviselőtestületek üléseinek helyét, idejét, a meghozott döntéseket, illetve az előterjesztéseket közlik. Jobb esetben valamennyi meghozott jogszabály és határozat, illetve valamennyi nyilvános ülés jegyzőkönyve fellelhető a honlapokon, ilyen honlapot ugyanakkor csak keveset találtunk.

IV.1.3 Gazdálkodásra vonatkozó adatok

A megyei önkormányzatok honlapjainak vizsgálata során nem kaptunk értékelhető képet a gazdasági adatokról. A közzététel teljessége, a közzétett adatok áttekinthetősége, naprakészsége azonban honlaponként óriási eltéréseket mutatott. Így például Somogy megye és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye honlapján egyelőre még nyomát sem találhatjuk az információszabadság-törvény ismeretének (hiszen egyetlen gazdasági adat sem olvasható a weboldalon), míg Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, illetve Tolna megye honlapján a törvény által megkívánt gazdasági adatok szinte teljes egészében szerepelnek. Az előbb említett megyék honlapjait az előírt gazdasági adatok teljes hiánya miatt nem tudjuk értékelni, utóbbiakat viszont példaértékűnek tekintjük.

A megyék többségénél könnyen megtalálhatjuk a folyó évi költségvetést (kiemelkedő esetekben, – mint például: Baranya, Komárom-Esztergom vagy Nógrád megye – akár még a korábbi évek költségvetési adatait is), de a törvényi követelmény ellenére több honlapon is nagyobb hiányosságokkal kellett szembesülnünk a költségvetéssel kapcsolatos adatok kereshetőségének vizsgálatakor. Így például Pest megye különösen megnehezíti a böngészők dolgát azzal, hogy ez évi költségvetését közvetlenül nem teszi elérhetővé az oldalon, csak következtetni enged arra, hogy a hatályos rendeletek között megtalálható, de ott is csak úgy, ha egyesével megnyitjuk a címet, tárgyat, indikációt nem tartalmazó rendeletszámot. Békés megye honlapján egyáltalán nem találhattunk költségvetésre vonatkozó adatokat.

A foglalkoztatottakra vonatkozó pénzügyi adatokat sajnos a központi közhatalmi szervekhez hasonlóan a megyei önkormányzatoknál is csak kivételes esetekben ismerhetjük meg. A közgyűlés, illetőleg képviselőtestület létszáma ugyan a legtöbb esetben megállapítható, de illetményekről, munkabékekről és juttatásokról már sok esetben nem található adat. Néhány megyénél; így Fejér, Heves, illetve Zala megye honlapján ezek az adatok – afféle félig jó megoldásként – legalább a költségvetés részeként elérhetővé váltak.

Kutatásunk során arra is felfigyeltünk, hogy a gazdasági adatok terén az önkormányzatok közzétételi kötelezettségeikkel kapcsolatos eligazodását igencsak megnehezítik az úgynevezett „üvegseb program” és az elektronikus információszabadság-törvény párhuzamos, összességében azonban mégis igen eltérő követelményei. Ez a párhuzamos jelenlét számunkra sem tette akadálymentessé a közzététel teljességének értékelését, leginkább azért, mert sokszor mi, kutatók sem tudtuk, mely adatokat, mely törvény követelményeinek való elégtételnek köszönhetjük (például Vas megye honlapját). A két törvény (tehát a 2003. évi XXIV. úgynevezett üvegseb-törvény és a 2005. évi XC. úgynevezett elektronikus információszabadság-törvény) hasonló céllal (a közpénzek felhasználásának nyilvánosságra hozatala, annak átláthatóbbá tétele, a közpénzügyek feletti állampolgári ellenőrzés lehetővé tétele), mégis eltérő tartalommal keletkezett. Álláspontunk szerint lényegtelen, hogy például a költségvetés nyilvánosságra hozatalára melyik törvény értelmében került sor az adott közhatalmi szervnél, bármely szerv azonban csak akkor tesz eleget maradéktalanul kötelezettségeinek, ha a közzététel valamennyi jogszabály követelményeinek megfelel.

A megyei önkormányzatok által kötött szerződésekről, illetve az általuk nyújtott támogatásokról a honlapok csaknem háromnegyede tartalmaz adatot. Kevés honlapról mondhatjuk, hogy teljes mértékben megfelel a törvényi előírásoknak (ilyenek például: a fentebb már említett példaértékű honlapok; tehát Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Tolna megye, de ide sorolható Zala megye és Budapest is) mégis megnyugtatóan hat, hogy ezekkel az adatokkal kapcsolatosan már nagyobb elszántság mutatkozik a teljességre törekvés tekintetében. Sajnos meg kell említenünk azokat a honlapokat is, amelyek egyáltalán nem mutatnak hajlandóságot a szerződésekkel és támogatásokkal kapcsolatos bármely adat közzétételére: így Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Veszprém megye lapjait.

A városi önkormányzatok gazdálkodási adatainak közzététele még ennél is sokkal hiányosabb. A legtöbb megyei jogú város önkormányzata kizárólag az éves költségvetést, illetve beszámolót teszi közzé, a legtöbb esetben ezt is csak az elmúlt egy-két évre visszamenően. Néhány honlapon megtalálhatók a közbeszerzésekre vonatkozó adatok, illetve a céljelleggel nyújtott támogatások, ilyen Eger város honlapja, ahol „Üvegseb” címszó alatt egyébként 2004-ig visszamenően található meg mindazon szerződések, melyeket az önkormányzat kötött. Kiemelkedő Érd város honlapja is, ahol a 2005. és 2006. évi költségvetés és zárszámadás mellett, 2007. I. és II. negyedévben megkötött kétfélmillió forintot meghaladó szerződések is olvashatók szabad forráskódú programmal megnyitható formátumban. Szintén részletes adatokat szolgáltat Győr városa, ahol „Üvegseb” címszó alatt található meg a mikro- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatások listája, összesített pályázati eredményeket ugyanakkor nem találtunk, de a honlap közli a nem normatív jellegű támogatások listáját 2005-ig visszamenően. Úgyszintén megtalálhatók az önkormányzat által megkötött szerződések listái külön kategóriákban, és a civil szervezeteknek, alapítványoknak nyújtott támogatások is.

Érd és Kecskemét esetében az önkormányzatnál foglalkoztatottak létszámára és személyi juttatásaira pontos összesített adatokat találtunk, tehát a megyei jogú városok esetében sem tudjuk elfogadni azt a kifogást, hogy ilyen összesített adatok nem léteznek, vagy nem produkálhatók. A kecskeméti honlap ugyancsak tartalmaz összesített adatokat a foglalkoztatottak létszámára és illetményére. Ezen a honlapon is megtalálhatók 2004-ig visszamenően az önkormányzat által nyújtott támogatások, a vagyongazdálkodás körében megkötött szerződések, és ez esetben a koncesszióra vonatkozó adatok is. Ugyanezen a honlapon találtunk részletes adatokat minden nem alapfeladat ellátása körében kötött ötmillió forintot meghaladó szerződésekre. Nem véletlenül nyerte el Kecskemét város honlapja 2007-

ben a Reklám-és Marketing Szövetség értékelése alapján az „Az év legjobb honlapja” címet. A gazdálkodási adatok Nyíregyháza, Sopron városok esetében voltak a leghiányosabbak, a költségvetést, illetve a beszámolót sem találtuk meg ezeknél a városoknál.

IV.2 A honlapok technikai elérhetősége, felépítése, naprakésztsége, struktúrája

Amint már említettük, a megyék és megyei jogú városok vizsgálatánál nem érvényesítettünk olyan szigorú szempontokat, mint a központi igazgatási szervek esetében. Figyelembe vettük, hogy az önkormányzatoknál anyagi, technikai korlátai lehetnek a honlapok elkészítésének, és a törvényi követelményeknek megfelelő formában való fenntartásának. Ez okozhatja azt, hogy több honlap még folyamatos fejlesztés alatt áll (Bács-Kiskun, Baranya, Békés, Csongrád illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, valamint Budapest honlapja), ez pedig értelemszerűen folyamatos akadályt jelent az adatok megismerhetőségét illetően, és feltehetően ennek tulajdonítható egyes honlapok lassú működése is. Ehhez kapcsolódóan említjük meg, hogy például Győr-Moson-Sopron megye honlapjához a kutatás ideje alatt nem sikerült hozzáférnünk, mivel (mint ezt utóbb tájékoztatásul az önkormányzattól megtudtuk) a szervtől független internet szolgáltatónál történt technikai hiba miatt napokig nem lehetett elérni az önkormányzat honlapját. Vas megye honlapján azt észleltük, hogy valamiért az ékezetes betűk helyett sokszor kérdőjelek jelennek meg, amely szintén valamilyen technikai hibára utal.

Ami a honlapok fellelhetőségét, indexáltságát illeti; vannak olyan honlapok, amelyek neve elsősre talán nem könnyen megjegyezhető (Bács-Kiskun megye: www.bacs-portal.hu, Somogy megye: www.som-onkorm.hu), ugyanakkor a Google keresőbe írva a megye nevét, valamennyi honlapot első-második találatra megtaláljuk, így megállapíthatjuk, hogy valamennyi megyei önkormányzati honlap könnyen megkereshető.

Összességében kevés igazán felhasználóbarát honlapra leltünk, ugyanis igen ritka, hogy logikus link-rendszer vezeti a böngészőt (azért előfordul ilyen például Budapest honlapja), továbbá kevés a szervezetrendszer átláthatósága érdekében készített szemléletes ábra (nincs ilyen a megyék többségénél, mint Fejér, Hajdú-Bihar, Somogy, Jász-Nagykun-Szolnok, Vas, Veszprém megye esetében). Igazán jól strukturált honlapnak véljük például Csongrád, Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye honlapját, ezek ugyanis nem engedik eltévedni a böngészőt az információk között, legvégső esetben pedig a tökéletesen működő keresőjük segítségével minden (feltöltött) adat megtalálható. Nem mondható mindez el Veszprém megye honlapjáról, ahol a keresőprogram nem mindig működőképes, és még kevésbé mondható el Baranya, Hajdú-Bihar, illetve Somogy megyéről, ahol egyáltalán nem működik kereső, ez utóbbit igen súlyos hibának véljük. Azt pedig továbbra is hangsúlyozzuk, hogy a megyei önkormányzatok akkor tudják igazán a közérdekű információkat átlátható rendszerben elektronikusan nyilvánosságra hozni, ha az adatokat az elektronikus információszabadság törvény mellékletében szereplő általános közzétételi lista szerinti bontásban szerepeltetik a honlapon.

A megyei jogú városok esetében is igen vegyes képet mutat a honlapok esztétikai megjelenése, strukturáltsága, keresőfunkcióinak elérhetősége. Az önkormányzatok ugyanis nem követik azt a struktúrát, amit a törvény előír a kötelezően közzéteendő adatokkal kapcsolatban, ezért a legtöbb honlap esetében nehéz a keresett információkat megtalálni. Pécs város önkormányzatának a honlapjáról sajnos azt kell mondani, hogy kifejezetten a rosszul strukturált és nehezen kezelhető honlapok közé tartozik, és ahol közérdekű adat címszó alatt

találhatók ugyan meg a kötelezően közzéteendő információk, de azok egyáltalán nincsenek rendszerezve. A legnagyobb problémának azt érezzük, ha egy honlapon egyáltalán nem található keresőfunkció, mint például Pécs esetében. Kiemelkedően jól strukturált Érd város önkormányzatának honlapja, emellett rendkívül esztétikus és nagyon könnyen kezelhető, ahol összetett keresőfunkció is működik, átlátható rendszerű: már a nyitólapról könnyen megállapítható, hogy mely adatokat hol találhatunk meg. Kiemelkedőnek tartjuk azt is, hogy minden dokumentum szabad forráskódú programokkal nyitható meg. Követendő gyakorlattal talákoztunk Érd honlapján, itt a közzététel „közérdekű adatok” címszó alatt történik a közzétételi listának megfelelő adatokkal. Kiemeljük továbbá, hogy az egyedi közzétételi lista, és az általános közzétételi lista pontos adatai, valamint az önkormányzatok általában nem jellemző módon Érd városában megtalálható a közérdekű adatok igénylésének rendje, az adatbázisokra, nyilvántartásokra vonatkozó információk is.

Győr város – adattartalmában igen gazdag – honlapja kevésbé strukturált, nehezebben áttekinthető, de kétség kívül rendkívül esztétikus kialakítású honlap. Győr város honlapjának strukturálásával kapcsolatban ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a nyitólapon elválasztja egymástól az üzletemberek, a turisták és a győri lakosok számára fontos információkat. Úgyszintén kiemelkedő gyakorlatnak tartjuk az öt nyelven történő közzétételt, és emellett a gyengébbek számára is érthető alkalmazás működtetését.

A honlapok strukturáltságának vizsgálata során először és kizárólag Kecskemét város volt az, amelyik a közzétételi listáknak megfelelő adatszolgáltatást, és annak sorrendjét szigorúan betartotta, tehát ezen a honlapon volt legkönnyebb tájékozódni a közzétételi listáknak való megfelelésegről. Ragaszkodott a honlap készítője a közzétételi lista követelményeihez, és ezeket a követelményeket azokon a helyeken is feltüntették, amelyek nem vonatkoztathatók az önkormányzatra, és közölték azt, hogy az önkormányzatnak nincs ilyen adata. Ezt tartjuk valamennyi szerv tekintetében követendőnek. A honlapon a keresőfunkció is hibátlanul működött.

Nyíregyháza város honlapját a legrosszabb honlapok között kell említeni a strukturáltság tekintetében. Nem követhető ugyanis, hogy a böngésző mely lapon van éppen, illetve hova kell visszalépnie, hogy a szükséges adatot megtalálja. A honlapon keresőfunkció gyakorlatilag nem létezik, bár feltüntetésre kerül, de nem működik. A nyitó lapon rendkívül sok a reklám, ezek elvonják az olvasó figyelmét, elhelyezésük pedig olyan, hogy szinte teljesen figyelmen kívül maradnak az önkormányzat működésével kapcsolatban egyébként közzéteendő adatok. A lényegi adatok sem megfelelő struktúrába kerülnek közzétételre. A honlapot esztétikailag sem találtuk jónak.

Sopron város honlapja, bár elmondhatjuk, hogy szép, nem jól strukturált, nem követi a közérdekű adatok közzétételére vonatkozóan előírt rendet. Szinte mindenütt összekeverednek a gazdasággal, kultúrával, illetve szigorúan az önkormányzati ügyekkel kapcsolatos adatok. Számos kötelezően közzéteendő adatot találtunk meg „oktatás, kultúra” címszó alatt, ugyanakkor elmondható, hogy a honlapon legalább olyan keresőfunkció működik, amely megfelelően orientálja a honlapra látogatót.

Egyetlen megyei jogú városnál sem talákoztunk technikai akadállyal. Valamennyi honlap elérhető volt a kutatás minden időpillanatában, és minden honlap könnyen fellelhető, elnevezése nagyon könnyen megjegyezhető. A közadatkereső rendszerben a városok nevének begépelésével ugyanakkor nem feltétlenül találkozunk az egyes megyei jogú városok honlapjaival. Szintén valamennyi honlapra igaz, hogy nagyon nehéz megítélni az azon

szereplő adatok naprakészségét, bár friss hírek, illetve a legfrissebb kulturális, sport és egyéb események alapján minden honlap esetében feltérképeztük, hogy azok megközelítőleg friss, legfeljebb néhány hetes információkat tartalmaznak, de nem találtunk olyan megyei jogú várost, ahol a honlap alján mindenütt fel lett volna tüntetve az utolsó frissítés dátuma,

IV.3 Egyéb, közérdeklődésre számot tartó adatok

A törvény által kötelezően közzéteendő adatok körének a vizsgálatánál nagyon szomorú eredményeket tapasztaltunk, az egyéb közérdeklődésre számot tartó információkkal kapcsolatban az eredmény pozitív volt. Érthető ez, hiszen a megyék és megyei jogú városok önkormányzatainak többségében igen jelentős szerepet tölt be a turizmus, ezért szinte mindegyik honlapon sok hasznos információt találtunk a helység történetéről, illetve eseményekről, turisztikai érdekességekről, nagyon sok a reklám is a honlapokon. A legtöbb honlap tájékoztat az éttermekről, szórakozóhelyekről, kulturális programokról. Kiemelkedő e téren Debrecen város honlapja, ahol a turizmussal kapcsolatos információk köre igen gazdag. Ugyanitt kell említeni Pécs város honlapját, illetve Pécsnek a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa rendezvénnyel kapcsolatos közleményeit. Győr város honlapjának turisztikai vonzereje ugyancsak erősnek tűnik, a turisták rendelkezésére álló valamennyi múzeum, kilátóhely, az egészségturizmus intézményei, szálláshelyek, szállodák, gasztronómiai helyek és éttermek, utazási irodák, turisztikai irodák találhatóak a honlapon. Győr város honlapjáról jelentkezni lehet még városnézésre is, de a honlapon található több nyelvű szótár is (angol, német, francia, olasz, holland és lengyel elektronikus szótárak). Azokban a városokban tehát, ahol a turizmus jelentős, nagyon sok olyan információt tesznek közvélemény elé az önkormányzatok, amelyek a turisták tájékoztatását szolgálják.

Ugyanez elmondható a lakosság tájékoztatásáról is. A megyei jogú városok az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokról, az ügyintézésről, kulturális programokról nagyon széleskörű információt adnak. Kiemelkedő gyakorlatnak tartjuk e téren a békéscsabai honlapot, ahol a busz- és vonatmenetrendekkel, környezetvédelemmel, sporttal, egészségüggyel, kultúrával kapcsolatos információk is megjelennek, letölthető Békéscsaba város térképe. Békéscsaba esetében külön kiemelendő, hogy a honlap gyengén látók számára elkészített fekete alapon nagy fehér és sárga betűkkel megjelenített szövegeket is tartalmaz. Ugyanígy a lakosság számára szinte minden szükséges információt megad Érd város honlapja, Győr város honlapja. A győri honlappal kapcsolatba kiemelkedő, hogy nagy hangsúlyt helyeznek az üzletemberek tájékoztatására. Külön oldalak állnak rendelkezésre a Győrbe utazó üzletemberek számára, ahol sok információ található Győr gazdaságával kapcsolatban: közbeszerzési pályázatokról, Győr város gazdasági programjairól és befektetési lehetőségeiről, közterület kialakítási terveiről, valamint Győrben található kamarák és szakmai érdekképviseletek, az üzletemberek számára nyitva álló szálláslehetőségek, a konferenciaturizmus, és a jogi környezet bemutatására is sor kerül. Szintén példaértékű, hogy Győr város honlapján található úgynevezett helyi jogtár, ami nemcsak a közgyűlési jegyzőkönyveket és a rendeleteket tartalmazza, hanem azon a DVD-jogtárhoz hasonló keresőfunkció is megtalálható.

IV.4 Idegen nyelvű közzététel

A győri példából kiindulva találtunk még néhány olyan önkormányzatot, ahol a honlap tartalma idegen nyelven is megjelenik. Ilyen Pécs város honlapja, ami angol és német nyelven is elérhető, a békéscsabai honlap hozzáférhető szlovák, angol és német nyelven. A kecskeméti honlap német és angol nyelven korlátozott tartalommal jelenik meg. Szekszárdon ugyan

föltüntették, hogy a honlap angolul és németül is hozzáférhető, de ezek alatt adat még nem került feltöltésre.

Ami az idegen nyelven való közzétételt illeti, úgy tapasztaltuk, hogy a megyei jogú városok esetében az idegen nyelven való közzététel talán kedvezőbben alakult, mint a központi vagy kiemelt közhatalmi szervek esetében. Ez valószínűleg elsősorban annak tudható be, hogy ezek a városok a turizmusra nagyobb hangsúlyt helyeznek, ezért gazdasági szempontból is érdekükben állt a legfontosabb turisztikai információknak legalább angolul, illetve németül történő közzététele. Azokon a területeken, ahol kisebbségek élnek szinte mindenütt elérhetőek a honlapok kisebbségi nyelveken.

V Közérdekű adatkérések a megyei önkormányzatoktól és a megyei jogú városoktól

Kutatásunk végső szakaszában a megyei önkormányzatok váltak adatkéréseink célpontjává. Adatigényléseink e szerveknél azonban kifejezetten a frekvenciát és sokszor a megyei önkormányzatokra vonatkozatható specifikus adatok megismeréséről szóltak. Nem így tettük ezt a központi közhatalmi szerveknél, ahol volt, hogy kisebb relevanciával bíró adatot is megkértünk. A megyei önkormányzatoknál ennek nem láttuk értelmét tekintettel ezeknek a szerveknek a szűk forrásaira, itt azokra a követelményekre koncentráltunk, amelyeket az elektronikus információszabadság törvény kifejezetten az önkormányzatokkal szemben támaszt. Így több önkormányzatnál érdeklődtünk az önként vállalt feladatok, közérdekű meghallgatások, közgyűlési jegyzőkönyvek felől, illetve sokszor csak arra kérdeztünk rá, hogyan zajlik a közérdekű adatigénylés a szervnél, foglalkoztatnak-e ezért felelős munkatársa(ka)t, továbbá gyakran érdeklődtünk a közpénzek felhasználásáról is. Kérdéseink feltevésekor természetesen az adott megyei önkormányzat honlapján talált hiányosságok ismételtlen iránymutatásul szolgáltak számunkra.

Nagy örömmel fogadtuk, hogy a megyei önkormányzatok többségétől érkezett válasz megkeresésünkre, azonban e válaszok értékelése előtt számot kell adnunk azokról a megyékről is, akik ismételt adatigénylésünk ellenére sem reagáltak közérdekű adatkérésünkre. Itt nyolc megye érintett: Bács-Kiskun, Baranya, Hajdú-Bihar, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém, Fejér, illetve Zala megye.

V.1 Az adatigénylésekre vonatkozó határidő betartása

Ami a jogszabály által megállapított tizenöt napos válaszadási határidőt illeti, a válaszadó szervek alig felétől érkezett valamiféle reakció a kevéssel több, mint két hét alatt. A törvény által megállapított határidőt Csongrád, Győr-Moson-Sopron, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, és Tolna megye tartotta be. A válaszok alacsony száma miatt adatigénylésünket megismételtük, erre pedig már Budapesttől, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Komárom-Esztergom, Somogy és Vas megyétől is kaptunk közérdekű információkat. A teljesség igénye megkívánja, hogy – ugyan nem mentségeként, mégis magyarázatként – megemlítsük azt a körülményt, hogy az adatigénylésre december 12-14. között került sor, így a válaszadási határidő belesúszott az év végi ünnepekbe.

V.2 Az egyes megyei és települési adatszolgáltatások

V.2.1 Megyei önkormányzatok

Megjegyezzük, hogy Békés megye neve azért nem szerepel a felsorolt önkormányzatok között, mivel a megyei önkormányzat honlapján nem találtunk egyetlen e-mail címet sem, amelyre kérdéseinket megküldhettük volna.

Adatkérésünkre elsőként (mégpedig egy napon belül) Jász-Nagykun-Szolnok és Győr-Moson-Sopron megyétől érkezett válasz. Mindkét szervtől naivan kérdeztünk, azaz nem fedtük fel, hogy ismerjük a kérésünk mögött álló jogszabályi hátteret, úgy tettünk, mintha pusztán kíváncsiságból (Győr-Moson-Sopron), illetve egy kutatás céljából (Jász-Nagykun-Szolnok) érdeklődnénk az adatok iránt. A Győr-Moson-Sopron megyei önkormányzatot arról faggattuk, miért nem volt elérhető honlapjuk egy meghatározott időszakban, mire az önkormányzat informatikusától azt— ennek az értékelésnek egy másik fejezetében már említett – információt kaptuk, hogy a technikai akadály a szerven kívülálló (az internetszolgáltatónál fellépett) hibára vezethető vissza. Úgy véljük, ez az ok valóban az önkormányzat mentségéül szolgálhat, különös tekintettel arra, hogy a szakember levelében azt is közölte, hogy minden lehetőt megtettek a hiba mielőbbi elhárításáért.

Jász-Nagykun-Szolnok megye már kevésbé kielégítő választ nyújtott számunkra. Az történt ugyanis, hogy megkértük a megyei önkormányzat ülési jegyzőkönyveinek pontos elérhetőségét, mert azokat a honlapon nem találtuk meg, válaszként viszont csak visszautalást kaptunk a honlapra (megjegyzendő, hogy pontos iránymutatással), ahol a segítség alapján sem kerülhettek birtokunkba a jegyzőkönyvek, mivel a megadott helyen csak a 2008. évi közgyűlés elkövetkezendő napirendi pontjai voltak elérhetőek. Azt a kérdésünket pedig, hogy a szerv nyújtott-e támogatást valamilyen társadalmi szervezetnek, nem válaszolták meg.

Csongrád megye kifogástalan, példaértékű választ küldött. Érdeklődésünkre pontos linkkel juthattunk el a megyei önkormányzatnál lefolytatott számvevőszéki ellenőrzések eredményeihez, sőt még a linken belül is precíz navigációt kaptunk az adatok közötti eligazodáshoz. A honlapon talált hiányosság miatt megkértük az önkormányzat nyilvános kiadványainak elérhetőségével kapcsolatos adatokat is, amire azt a választ kaptuk, hogy a kiadványok feltöltése nemrégiben megtörtént, így a megküldött pontos linkkel azokat meg is tekinthetjük. Hiányosság esetén úgy véljük, ez az optimális válasz, hiszen a feltöltés után már nem csak az adatigénylő, hanem minden más jogosult hozzáférhet az információhoz.

Nógrád és Tolna megye önkormányzatánál egyaránt a közérdekű adatigénylés rendje iránt érdeklődtünk apróbb különbségekkel. Nógrád megyétől megkaptuk a közérdekű adatigényléssel foglalkozó munkatársak nevét, elérhetőségét, és megküldték számunkra az adatvédelmi szabályzatuk elérhetőségét is. Tolna megye válasza is példaértékűnek bizonyult; itt ugyanis arról tájékoztattak bennünket, hogy a közérdekű adatigénylés szabályai még döntés-előkészítési fázisban vannak, de amint megszületik a szabályzat, azonnal eljuttatják hozzánk. Ami miatt ezt hangsúlyozzuk az az, hogy az önkormányzat nemcsak „lerázni” akart bennünket az efféle magyarázattal (ahogy arra kutatásunk alatt is volt példa), ugyanis pár nap elteltével tényleg továbbította nekünk elektronikusan az adatigénylések teljesítésének rendjére irányadó szabályokat rögzítő főjegyzői utasítást.

Somogy megyétől az önkormányzat 2006. és 2007. évi költségvetését igényeltük, amire félig elutasító válaszként azt közölték velünk, hogy az önkormányzatnak nem áll módjában számunkra megküldeni mindezeket, mivel azok megtalálhatóak a honlapon a „rendeletek” link alatt. Hasonló választ kaptunk az önként vállalt feladatok vonatkozásában is, ezt ugyanis a 2007. évi rendelet 6. számú mellékletéből kellett volna kikeresgelnünk. Hangsúlyozzuk, hogy mindez az adatvédelmi törvény értelmében nem elégíti ki a válaszadás követelményét, az adatigénylőt ugyanis – amennyiben a kért dokumentumok nem kerülnek csatolt fájlként továbbításra – pontos linkkel kell ehhez ellátni, vagy pontosan kell navigálni, hogyan juthat el a honlapon található adathoz (bár ez utóbbi megoldás megfelelő válaszként való megítélése is könnyen lehet jogértelmezés kérdése). Harmadik kérdésünkre pedig, hogy kinek, milyen szervezetnek nyújtott az önkormányzat négymillió forintot elérő nem normatív támogatást; semmilyen választ nem kaptunk. Különösen aggasztó válasz ez attól a szervtől, amelynek honlapja gyakorlatilag egyetlen gazdasági adatot sem tartalmaz az elektronikus információszabadság törvény szerinti bontásban.

Komárom-Esztergom megye önkormányzata volt az egyetlen olyan a válaszadással megkésett szerv, amely elnézést kért a válaszadás elhúzódásáért. Válaszuk ugyan nem mondható tökéletesnek, mivel a közgyűlési jegyzőkönyvekkel kapcsolatosan rosszul kormányoztak bennünket a honlapon, sehol sem találtuk az ígért linket. Minden más kérdésünkre azonban kifogástalan választ kaptunk; ezek a közérdekű adatigénylés rendjével, illetve az önkormányzatnál foglalkoztatott köztisztviselők számával és feladataival voltak kapcsolatosak. Pozitív gyakorlatként emeljük ki, hogy kérdés-felelet formában olvashattuk válaszlevelüket.

Heves megye válasza kapcsán ismételt az a meglepő dolgot kellett tapasztalnunk: az önkormányzat aljegyzője ugyanis tudomásunkra hozta, hogy szívesen vette volna, ha megjelöljük adatigénylésünk célját. Egyébként az aljegyző úr kifogástalan válaszokat adott a szervezeti és működési szabályzattal, az egyes szervek feladataival, valamint az önkormányzat költségvetésével kapcsolatos kérdéseinkre.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyénél arra voltunk kíváncsiak, milyen feladatokat vállalt önként az önkormányzat, illetve megkértük az önkormányzat által alapított közalapítványok alapító okiratait. Az önkormányzat válaszából megtudhattuk, hogy az egyetlen önként vállalt feladat a kéményseprés, az alapító okiratok tekintetében azonban csupán azt az információt kaptuk, hogy azok honlapra való feltöltése iránt megteszik a szükséges lépéseket. A rendkívül udvarias választ azonban nem tudjuk fenntartások nélkül elfogadni, ugyanis a közérdekű adat ezzel még nem jutott el hozzánk, arról pedig nem kaptunk információt, hogy arra mikor számíthatunk, illetve, hogy azt a honlapon pontosan hogyan érhetjük majd el. Álláspontunk szerint ilyen esetben (amikor digitalizálni kell a dokumentumokat, ami időigényes, hosszabb folyamat) kielégítő választ akkor ad egy szerv, ha biztosítja arról az adatkérőt, hogy amint végbemegy a procedura, a kívánt dokumentumok elérhetőségéről haladéktalanul tájékoztatást küld, és válaszában legalább megközelítőleg megjelöli, hogy minderre körülbelül mikor lehet számítani.

Budapest önkormányzatát elsőként arról kérdeztük, tartott-e közérdekű meghallgatást az elmúlt két évben, ha igen, milyen ügyekkel kapcsolatosan tette ezt? Megtudtuk, hogy meghallgatás többször is volt, és a szerv megosztotta velünk azt is, ezek központjában milyen kérdés állt. A Fővárosi Közgyűlés jegyzőkönyveivel kapcsolatos kérdéseinkre pontos linket kaptunk, ugyanakkor észrevételezzük, hogy nem minden jegyzőkönyv érhető el az adott linken.

Az egyik legkorrektebb választ a Vas Megyei Önkormányzati Hivataltól kaptuk, amely megkeresésünkre azt válaszolta, hogy fontosnak tartja az állampolgárok által az önkormányzat szolgáltatásairól kialakított képet; különösen ügyel a törvények tiszteletben tartására, így a jogkövető magatartás érdekében mindent megtesz az érvényes jogszabályi előírások betartásáért, és a honlap átalakítása a 2005. évi XC. törvényi megfelelés érdekében jelenleg is folyik. (Ez a válasz értelemszerűen arra a kérdésünkre érkezett, hogy át fogják-e alakítani a honlapot az információszabadság törvénynek megfelelés érdekében). Egyéb kérdéseinkben a foglalkoztatottak száma, és a vezetők bérezésére vonatkozó összesített adatok iránt érdeklődtünk. Az előbbire megfelelő választ kaptunk, az utóbbira pedig az Üvegzséb-linkre és programra hivatkozással kaptunk tájékoztatást. Az ezzel kapcsolatos álláspontunkat a gazdálkodási adatoknál a fentiekben már kifejtettük.

V.2.2 Megyei jogú városok

Valamennyi vizsgált megyei jogú város esetében megfogalmaztunk közérdekű adatok iránti kérelmeket, melyeket a megyei jogú városok önkormányzatának honlapján található elektronikus információs e-mail címre küldtünk meg. E megküldött kérdések között is voltak naiv, tehát a jogi környezettel tisztában nem lévő állampolgárra utaló, illetve olyan kérdések, melyek konkrétan hivatkoztak az adatvédelmi törvény, valamint az információszabadság törvény rendelkezéseire. A tíz vizsgált megyei jogú város között egyetlen egy volt, amelynek nem tudtuk megküldeni a közérdekű adatkérésünket, tekintettel arra, hogy Sopron város honlapján semmilyen elektronikus e-mail címet nem találtunk, tulajdonképpen a város nem érhető el elektronikus úton. A pécsi honlap esetében csak egy olyan e-mail címet találtunk, amely a honlap fenntartójának továbbította levelünket, aki sajnálatos módon arról tájékoztatott, hogy nem áll módjában az adatkérést az önkormányzat felé továbbítani. Továbbá a maradék nyolc vizsgált megyei jogú város közül kettő: a békéscsabai, illetve a kecskeméti önkormányzat nem válaszolt sem az első, sem pedig a második megismételt adatkérésünkre, a többi önkormányzat, Debrecen, Győr, Érd, Nyíregyháza, Szekszárd és Eger önkormányzata többé-kevésbé megfelelő választ adtak.

Valamennyi válaszoló önkormányzat az első megküldött adatkérésre megadott 15 napos határidőn belül küldte meg válaszáat. Egyetlen, az érdi önkormányzat küldte meg adatát második adatkérésünkre, jelezve e-mailjében, hogy az elsőre is válaszolt, de az nem jutott el hozzánk. Ezért Érd városát is úgy tekintettük, mint amely a törvényi határidőn belül tett eleget adatközlési kötelezettségének. Valamennyi önkormányzat számára olyan kérdést tettünk fel, amely kapcsolatban állt a honlapon fellelt hiányosságokkal.

Debrecen város önkormányzata törvényi határidőn belül tájékoztatott bennünket arról, hogy az önkormányzat felvette a kapcsolatot az illetékes kormányzati szervekkel annak érdekében, hogy a honlap megfeleljen az elektronikus információszabadságról szóló törvény előírásainak. Úgyszintén felvették a kapcsolatot a közadat-keresőhöz való csatlakozás érdekében, és megtették az ehhez szükséges előkészületeket. Ennek ellenére olyan technikai problémákra hivatkoztak az önkormányzat, amelyek miatt anyagaik a mai napig nem jelennek meg a közadat-kereső rendszerben. Az általunk feltett közérdekű adatok fellelésével kapcsolatban az illetékes aljegyző a városi könyvtárba irányított bennünket, ugyanakkor a gazdálkodási adatok tekintetében továbbított számunkra egy a Debrecen honlapon fellelhető pdf formátumú gazdálkodási adatokat tartalmazó dokumentumra mutató linket. Sajnos ténylegesen a

Debrecen városnak feltett kérdések egyikére sem kaptunk pontos választ. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy az általunk feltett kérdések egyrészt az önkormányzat hivatalába dolgozó köztisztviselők személyi juttatásaira vonatkoztak, másrészt pedig az iránt érdeklődtünk, hogy miért nem található meg a honlapon az önkormányzat üléseinek jegyzőkönyvei és összefoglalói. Ezzel kapcsolatban irányított bennünket az aljegyző úr a városi könyvtárba. Sajnos nem tért ki válaszában arra, hogy miért nem lelhető fel angol és német nyelvű információk a honlapon annak ellenére, hogy az angol és német nyelvű linkek a honlapon megtalálhatók.

Eger város önkormányzatának megküldött kérdésünk szerint kíváncsiak voltunk a megyei jogú város hivatalának szervezeti felépítési ábrájára, a szervezeti egységekre és azok feladataira, valamint tájékozódunk, hogy van-e olyan lap Eger városában, melyet az önkormányzat ad ki, és rákérdeztünk a szerkesztőség címére és elérhetőségére. Pontosan és a törvényi határidőn belül érkezett hozzánk az önkormányzat által kiadott hivatalos lappal kapcsolatos válasz, megjelölve a városi újság szerkesztőjét, aki a városházán megtalálható. Minden más adattal kapcsolatban az e-mailes válasz a jegyzőhöz irányított bennünket, és rögzítette, hogy a gazdálkodással, illetve a megyei önkormányzat szervezeti felépítésével kapcsolatban írásbeli megkereséssel forduljunk a jegyzőhöz. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy a megyei jogú város szervezeti ábráját pdf formátumban megkaptuk az e-mailhez csatolva.

Győr városának az önkormányzat által kiadott önkormányzati lappal, a közérdekű adatok megismerésének rendjével és az azért felelős kapcsolatot tartó személlyel, illetve a köztisztviselők éves juttatásával kapcsolatban tettünk fel kérdést. A győri önkormányzattól érkezett válaszok törvényi határidőn belüliek, és példaértékűek voltak, külön hangsúlyozzuk, hogy Győr egy napon belül válaszolt ez elektronikus levelünkben feltett kérdésre. Mindhárom kérdésre pontos, a honlapra irányuló linkeket kaptunk. Az önkormányzat hivatalánál dolgozók adatai a honlapon nem található meg, de a köztisztviselők éves juttatásait részletezve, ugyanakkor számok nélkül megkaptuk a Győr városban lakossági kapcsolattartó referensként működő személytől. Győr város honlapja a lakossággal való kapcsolattartásával kiemelkedik a megyei jogú városok közül. Nemcsak a honlap alapján vált számunkra egyértelművé, hogy komolyan veszi a közérdekű adatok közzétételével kapcsolatos kötelezettségét, de a közérdekű adatkérésünkre érkezett egy napon belüli - a megyei jogú városok között a legpontosabb és legrészletesebb - válaszadása is alátámasztja a megyei jogú város önkormányzatának nyitottságát.

Nyíregyháza város önkormányzatának számos kérdést tettünk fel, tekintettel arra, hogy a honlap áttekinthetetlen és rendkívül hiányos volt. A törvényi határidő belüli, de a tényleges adatközlést elhárító választ kaptunk, mindössze arról tájékoztatott bennünket a jegyzői törzskar vezetője, hogy a www.nyiregyhaza.hu honlapon található kérdésünkre választ. Ugyanakkor ott nyilvánvalóan nem található meg azok az adatok, amelyeket kértünk, hiszen kérdéseinket éppen ezért tettük fel.

Szekszárd városnak közgyűlési előterjesztésekkel, illetve novemberben elfogadott rendeletekkel kapcsolatban tettünk fel kérdést, valamint rákérdeztünk az önkormányzat önként vállalt feladataira. Erre vonatkozóan mellékletben kaptunk információt és pontos linket a honlapra.

Pécs esetében ez EUNet 2000 Kht.-hez érkezett be adatkérésünk, a cég tájékoztatott bennünket arról, hogy nincs módjában válaszolni, és nincs tudomása arról, hogy a városnak közérdekű e-mail címe lenne, ezért nem tudták a kérésünket Pécs városnak továbbítani.

Kielégítő és pontos válaszokat kaptunk viszont Érd várostól. Haladéktalanul tájékoztattak bennünket arról, hogy az általunk hiányolt gazdálkodó szervezetekre vonatkozó adatokat azonnal megjelentették a honlapon a közérdekű adatok menüpont szervezeti, személyzeti adatok almenüpont alatt, és az erre vonatkozó linket is megkaptuk. További, az önkormányzatra vonatkozó kapacitással, illetve hatékonyság-méréssel kapcsolatos kérdéseinkre azt a választ kaptuk, hogy nem működik olyan rendszer, amely ilyen hatékonyságot mérne az önkormányzatnál, illetve annak hivatalánál, de az ügyiratforgalomra vonatkozóan a honlapon közzétett adatra mutató linket a honlapon megkaptuk. Egyébként pedig tájékoztattak bennünket, hogy a honlap folyamatos feltöltés alatt áll, ezért előfordulhat, hogy bizonyos általunk kért adatokat azon nem találunk meg, de a gazdálkodásra vonatkozó adatokat a kérésünkre a honlapon haladéktalanul megjelentették.

VI Összefoglaló értékelés a megyékről és megyei jogú városokról

A megyék és megyei jogú városok esetében a honlapok adattartalma, különösen a kötelezően közzéteendő adatok esetében sokkal szegényesebb, mint a központi szerveknél. Általában igaz, hogy a megyei és városi önkormányzatok jelentős része nem tartja be a közzétételi listák alapján történő adatközzétételt, de honlapjaikon számos, egyéb közérdeklődésre számot tartó információ jelenik meg, sokkal gazdagabb tartalommal, mint a központi szervek esetében. Megjegyezzük, hogy üdvözlendő a turisták és a lakosok széleskörű tájékoztatása a helyi eseményekről, látnivalókról, programokról, ugyanakkor azzal is tisztában vagyunk, hogy ezen tartalmak megjelenése sokszor üzleti szempontok alapján is motivált, és csak reménykedünk abban, hogy hamarosan a közérdekű, a megyék és városok önkormányzata tevékenységének átláthatóvá, elszámoltathatóvá tételével kapcsolatban is megjelennek majd információk.

Van persze, ahol igenis komolyan veszik az elektronikus információszabadság törvény előírásait, például Győr, Kecskemét és Érd városában.

Magunk meglepetéssel tapasztaltuk, hogy a megyei jogú városok esetében az idegen nyelven való közzététel kedvezőbb, mint a központi, közhatalmi szervek esetében. Ez valószínűleg elsősorban annak tudható be, hogy a városok a turizmusra, gazdaságra nagyobb hangsúlyt helyeznek, érdekükben áll a legfontosabb turisztikai információknak legalább angolul, illetve németül közzététele, valamint azokon a területeken, ahol kisebbségek élnek, szinte mindenütt voltak a honlapoknak kisebbségi oldalai.

A megyék és megyei jogú önkormányzatok e-mailen adott válaszai és a kutatásunkra való reakció tekintetében sajnos nem számolhatunk be olyan tendenciáról, mint a központi szerveknél, hogy az általunk szóvá tett hiányosságokat azonnal pótolnák, tájékoztatnának a hibák okairól, azokat korrigálnák. Ilyen jellegű választ kizárólag az érdi önkormányzattól, illetve a Tolna megyei Önkormányzattól kaptunk. Még azok az önkormányzatok is, amelyek válaszoltak kérdéseinkre, a legtöbb esetben nem adtak pontos információkat, hanem felszólítottak bennünket arra, hogy írásbeli kérelemmel forduljunk a jegyzőhöz, vagy a még fel nem lelhető adatokat a városi könyvtárban keressük meg. Megállapítható tehát – megjegyezzük egyáltalán nem meglepő módon – hogy az önkormányzatok esetében jellemző, hogy elektronikusan nem állnak rendelkezésre a szükséges adatok, nem elterjedt az elektronikus adatigénylés.

Szintén feltűnt, hogy az önkormányzatok a hiányosságait sokszor a kormányzati szervekre próbálják hárítani. Debrecen város önkormányzata például a kormányzati szervekkel való kapcsolat hiányát, illetve egyéb technikai hiányokat okol amiatt, hogy jelenleg több adat nem található meg a honlapján. Az elektronikus adatkérésekre érkezett válaszok alapján sajnos elmondható, hogy néhány példaértékű, elektronikus adatszolgáltatást leszámítva (érdi, győri), a megyei jogú önkormányzatoknál úgy tűnik az állampolgárokkal való elektronikus úton történő kapcsolattartás még nem bevett módszer. Csupán a győri, érdi, kecskeméti honlapokról mondhatjuk el azt, hogy ott komolyan veszik az információszabadság biztosításának kötelezettségét. A változáshoz a közhatalmi szervek folyamatos erőfeszítésére, és az ugyancsak folyamatos szakszerű ellenőrző-intézményi és állampolgári kritikára lesz szükség.

A kutatást Szigeti Tamás, Szoboszlai Judit, Vissy Beatrix folytatták

Diagramm:

A vizsgált honlapok színvonalát a bal oldali oszlopban megjelölt kategóriák mentén osztályoztuk. A fekete az elégtelen, a szürke a közepes, a fehér a megfelelő közzétételi gyakorlatot mutatja. Az "arányok" a vizsgált szervek százalékos arányát jelzi.

